ELEMENTA LOGICÆ.

In gratiam ſtudioſæ juventutis in Academiâ *Oxonienſi*.

Authore EDOVARDO BRERE-WOOD, olim Collegii *Æneanaſenſis* alumno digniſſimo.

OXONIÆ,

Excudebat HEN: HALL Academiæ Typographus, Impenſis RIC. DAVIS. Anno Dom. 1657.

UMI

Ad Florentissimam *Juventutem Academiæ* OXONIENSIS PRÆFATIO.

VEritatem in puteo latentem non inconcinnè finxit Antiquitas. Nam postquam mens humana per lapsum fuit depravata, clarum hoc, & ab ipso lucis fonte petitum jubar, ulteriùs sustinere non potuit, scintillulas tantùm & stricturas quasdam pristinæ suæ puritatis in se retinuit. Hinc tot exercitatissima ingenia in rerum causis miserè cespitant, & in errorum scopulos, per cognatas rebus apparentias impingunt navem: Hinc est, quod tantæ sint appetitus à recto, intellectus à vero Deviationes: hinc est, quod veritatis lucem non amissimus potiùs quàm retinemus. Huic tam periculoso morbo plures plura excogitârunt medicamina, sed eò infœliciùs, quò remedia plerumque tardiora sint quàm mala, & expeditiores hi medici in luctum fuerint quàm in medelam, ut qui misereri magis nôrint humanæ sortis, quàm nostræ imbecillitati suppetias ferre.

Atque hic de omni remedio conclamatum putâsseni mortales, nisi mentem nostram tot modis læsam & impeditam, in se recepisset Logica resarciendam; quæ cum rationem de curuli suo deturbatam, & falsitatum inquinamentis fœdissimè deformatam cerneret, nullum non movebat lapidem, quò huic divinæ auræ portioni, suus honos venustásque constaret sua. Ita enim nos in cognitionem

rerum pulcherrimarum arrexit, sic consopitam rationis favillam in purissimam flammam excitavit, ut nihil turbidi vel fumosi tantam possit claritatem devitiare. De igne Vestali memorat Plutarchus, quòd si casu aliquo extingueretur, eundem non liceret ab alio igne, utpote impuro, accendere, sed à solari radio repetenda est, tam defæcatæ flammæ renovatio: nec extinctam hanc rationis & morientem lucem, à quovis licet igne redintegrare; Logices unius jubar (si purè accendi vult) est admovendum. Quin & conceptus veritatis verum conformat semper, sæpe adæquat, neque prius definit comitem se nobis exhibere quàm in naturæ recessum nos intromittendos curaverit, ubi veritatis lampade sic collustrata cernemus omnia, ut nec latebit quod obscurum, nec distrahet quod inversum, nec obruet quod profundum. Logices ergò muneri tribuendum est, quòd in rebus veritatem disquirere simul possimus & assequi, cujus flamine qui verè plenus est, Factus olor niveis pendebit in aëre pennis, quandámque videbitur cum Deo cognationem & necessitudinem contraxisse. Veritas enim sic Deo essentialis est (quod scitè Philosophi observárunt) ut si visibili formâ se nobis repræsentare statuisset, induceret lumen pro corpore, veritatem assumeret pro animâ.

Plut. in vit. Numæ. Ovid. Met.

Cum verò reliquæ Logicæ partes, suum habeant peculiarem usum & dignitatem, tum hæc quæ in præsenti tractatu continetur, palmam cæteris præfern

ferre, imò præripere videtur. Diſcurſus enim dirigit & informat, argumentorum formulas ſubminiſtrat, Tyrones minùs exercitatos, ad diſputationis praxin inſtruit, & ad ipſos literarum apices præſternit viam. Et cum rectum ſit iudex ſui & curvi, veritatem proponit argutiolis, Sophiſmatúmque quaſi tricis irretitam, è quibus tamen ipſam eluctatam cernas, & ab omni grypho feliciter evolutam. Infinitus eſſem, ſi ſingula percurrerem, & pro dignitate ſubiecti fuſiori ſtylo dilatarem; abundè mihi feciſſe videor, ſi ſtrictim & ſummam cutem ſtringam tantùm, ut quirem hîc attendam, non inſtruam orationem. Quantum vobis (ſelectiſſima Juventus Muſarúmque ingenua proles) tractatus hic ſuppeditabit ſubſidii, verborum compendio dici non poteſt, uſu magis & obſervatione deprehenditur. Tum demum huius utilitatem percipietis plenius, cum ad agones literarios voſmet ſeriò accingatis, & in palæſtram non tanquam bos ad cerôma, ſed velut inſtructi pugiles deſcendatis. Niſi ergò ignorantiæ ſocordiam litare habeatis in animo, & cum Phyrroniis philoſophis nihil vos videre aut cognoſcere arbitremini, ut qui tutius fore ſtatuatis, dubitare de rebus, quàm ſcire, huc accedite, & in amplexus virginis tam caſtæ ruite. Non eſt mihi (credite) tantæ ſeveritatis, quin amaſios quos non allicit patiatur: ſiqui verò ſint, qui ſuis monitis gerant morem, & in placitis tantæ Directricis ſuaviter conquieſcant, hos veluti Ariadnæo filo in ſcientiæ

tiæ thesauros introducit, ubi rationem è cathedrâ dissereret, passionem subsidentem fundo, ipsamq; mentem terrena supervolantem, uno quasi intuitu videre licet. Ex hoc fonte ebulliunt rivuli, qui tanquam mamillæ Palladis, lacte fluunt & vino, unde habeat infantulus literarum quod possit exugere, fortis quod haurire. Sed frustrà in hoc scrineo reconduntur gazæ, nisi & intromittantur qui accipiant, & egrediantur qui distribuant. Ingredimini ergò (Musarum deliciæ) & modestè, ut par est, manu, quos fructus ostendit carpite; neq; tamen ita in re alienâ prodigos vos esse velim, ut quæ conceduntur vobis in usum trahatis ad luxuriem. Hortulani permittunt peregrinos hic illic flores legere, sed si lasciviant in ramos, si plantas evellant & eradicent, hos persequuntur ut latrones, non patiuntur ut advenas.

Quòd si adeo tenellæ quorumdam sint & molliusculæ aures, ut siccos Logices terminos ferre non possint, sed velut admistâ camarinâ, ad duriora quæque nauseent vocabula, eos ego monitos velim, hæc alio dicendi genere non potuisse explicari, doceri quidem possunt, ornari non possunt. Cum enim omnis oratio vel ad ὄρεξιν dirigatur, vel ad νόησιν, illa ad movendos affectus elegantias aucupatur, hæc ut instruat mentem, rebus adaptat voces, neq; sollicita est quàm ornatè, sed quàm significanter animi possit sensa exprimere, annon is ad ludibrium affectaret eloquentiam, qui Logicam tropis adornare pruriret, stomachumq; cibi avidum illuderet condimentis

dimentis? Expediant mihi definitiones, divisiones, distinctiones, figuris, floribusq; depictas, & perpendant secum, quam tandem utilitatem ex huiusmodi sliquis sint percepturi. Annon hoc est cum Indis, margaritas auriq; globulos denaribus & labiis pendere, & membris huius curaturæ nescijs, ridiculè ornatum adaptare? Adeóne verò auribus inserviendum est, ut nulla salivæ nostræ possint arridere, nisi quæ metaphoras sapiant, & desitura sint in concentum? Quanto satius est Lysiæ hic stilum Platonis ante ferre facundiæ, de quibus sic censuit Favorinus apud Gellium, ut si ex Platonis oratione aliquid demas mutésve, de elegantia tantū detraxeris, si ex Lysiæ, de sententiâ. Faciant ergò authori delicti sui gratiam Ciceroniani & Rhetorculi, si in materia elegantiarū non capaci, voculis utatur siccioribus, quásq; in Cicerone suo passim non reperiant. Impingent fortè in verba incompta, & horridula, quæ tamen si propriori ocello intueantur, Bruti baculo, quod Apollini parabat offerre, invenient non dissimilia, cuius intus solidum aurum corneo velabatur cortice. Meminerint, etiam in epulis suum acrimoniæ conflare usum, & acerbiora tantum abest ut displiceant, ut nonnunquam stomachum excitent & in novum erigant appetitum, Nec cibus ipse juvat morsu fraudatus aceti. Aul. Gel. l. 2. cap. 5. Liv. l. 2. Mart. Epigr.

Hunc igitur libellum, in rem vestram

visum

visum est donare typis; non prurigine quadam vexandi prælo, neque ut Authori opus hoc postumum famâ aliquam aut existimationè conciliaret, (non enim adeò eviluit in rep. literariâ tanti viri nomen, ut ex adolescentiæ suæ nucibus & lusu posteritatis gratiam emendicaret) sed ut studiosa juventus his velitationibus eo usque assuesceret, donec ad arma magis stataria possit descendere. His accedit, quòd in hujus libelli transcriptionibus multum olei & sudoris impendebant juniores, bonásque horas, quas in medullam collocarent, miserè prodigebant in cortices. Tanto-labori, ex hujus tractatus impressione tandem visum est succurrere, ut sublatis qui in manuscripta exemplaria irrepserint, erroribus, correctus, limâque severiori castigatus, in lucem prodiret. Favete ergò, Academici, imò & fovete partum hunc orbatum patre; vultus sanè paternos haud obscurè refert, eóque magis in clientelam vestram dignus est ut recipiatur, quò minùs indigeat. Quòd si opellam hanc eo quo studiosos decet candore tractaveritis, alias etiam venerandi Capitis lucubrationes expectate, quæ limam, & lucem, addo & censuram magis ferent. Vos interim bis fruamini, clarissimíque viri famam eo studio colite, quo ille neglexit. Neque jam (ut rari cujusque fatum est) ideò vilescant, quia communicantur & sunt in promptu, nec tam salutaris aquæ satietas vos capi-

at

at, quòd facilis detur ad bos fontes recursus. Istud pro te, libelle, lectori ausim spondere, quòd ejus, quam in te impendet, operæ non sit cariturus fructu, Si candidus aure, Et matutinâ si tibi fronte venit. *Mart. Epigr.*

Guilielmus Baker, *Oxon.*

Academiæ alumnus.

INDEX

INDEX.

SECTIO. I.

DE definitione propositionis.

Sect. II. In qua dubitationes resolvuntur.

Sect. III. De propositionibus, & inprimis de Nomine.

Sect. IV. De altera propositionis parte: Verbo.

Sect. V. De Divisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categoricæ propositionis.

Sect VI. In qua dubitationes resolvuntur.

Sect. VII. De triplici materiâ Categoricæ propositionis.

Sect. VIII. De divisione propositionis secundum quantitatem, & ejus explicatione.

Sect. IX. In quâ dubitationes resolvuntur.

Sect. X. De divisione Propositionis secundum Qualitatem Rei, & ejus expositione.

Sect. XI. De Divisione Propositionis secundum qualitatem vocis.

Sect. XII. De triplici interrogatione propositionis.

Sect. XIII. De accidentibus Categoricæ propositionis.

propositionis, & primò de oppositione, ejúsque legibus.
Sect. XIV. De oppositorum legibus.
Sect. XV. In quâ dubitationes resolvuntur.
Sect. XVI. De Æquipollentiâ propositionum.
Sect. XVII. De Æquipollentiæ Regulis.
Sect. XVIII. Dubitationes resolvuntur.
Sect. XIX. De conversione Propositionum.
Sect. XX. De tribus conversionis Modis.
Sect. XXI. Dubitationes resolvuntur.
Sect. XXII. De propositione hypotheticâ.
Sect. XXIII. De propositione Modali.
Sect. XXIV. De accidentibus modalis propositionis.
Sect. XXV. De argumentatione.
Sect. XXVI. De reductione Syllogismorum.
Sect. XXVII. De Enthymemate.
Sect. XXVIII. De Inductione.
Sect. XXIX. De Exemplo.

Sect. XXIV. De Regimine.
Sect. XXV. De Regimine Regis.
Sect. XXVI. De Regimine Regis
pro.
Sect. XXVII. De Regimine.
Sect. XXVIII. De Patientia.
Sect. XXIX. De Exemplo.

ELEMENTA LOGICÆ.

SECTIO. I.

De definitione Propositionis.

Propositio est oratio indicativa, congrua, & perfecta, verum vel falsum sine ambiguitate significans.

Quæ definitio constat genere, et accidentium cumulo.

Genus est *Oratio.* Oratio autem nihil est aliud quàm vox complexa ad placitum significans.

Nota enim quòd vox est duplex,

- Incomplexa vel simplex, quæ unam rem significat, ut homo.
- Complexa, quæ ex duabus vel pluribus vocibus consistit, ut homo est animal; hæc autem est oratio.

Differentia autem quinque proprietates includit. Nempe 1. ut sit indicativa. 2. ut congrua, 3. ut perfecta, 4. ut verum vel falsum enuncians, 5. ut sine ambiguitate.

1. *Indicativa.* Propositio indicativa bifariam.
- Grammatica; quia effertur per verbum indicativi modi.
- Dialectica; quia indicat aliquid esse vel non esse. Ut hæc propositio, *Socrates* est Philosophus, indicat aliquid esse: hæc verò, homo non est equus, indicat aliquid non esse.

2. *Congrua.* (i.) ritè instituta & compacta, secundum Grammaticorum regulas; ideo hæc oratio, *Cicero* est vir doctus, non est propositio.

3. *Perfecta.* Nota enim quòd duplex est oratio, Altera.
- Imperfecta, quæ imperfectum sensum relinquit in mente auditoris, id est, cum auditor certò non intelligit, quid sibi vult is qui profert.
- Perfecta, quæ perfectam intelligentiam generat in audiente: atque talis oratio est propositio.

4. *Verum vel falsum significans.* Nota quòd verum est quando res ita se habet, ut per orationem significatur, ut in hac propositione, homo est vivens; falsum autem est, quando res

reverâ ita non est, ut per orationem esse significatur, ut homo est Bos. Quocirca oratio, quæ nec verum, nec falsum significat, non est propositio. Est autem hæc maximè propria nota propositionis.

5 *Sine ambiguitate.* (i.) Quæ plures significationes non habet, nec dubium & ancipitem sensum parit in mente auditoris.

Nota. Quòd est duplex ambiguitas. Namque est alia.

- In voce simplici, et dicitur æquivocatio, quæ est unius vocis in plures sensus distractio, ut hæc vox, canis, quæ & canem domesticum et piscem ejus nominis significat.
- In voce compositâ, sive oratione, quæ amphibolia dicitur, ut in hac, Aio te *Æacida Romanos* vincere posse. Nam in utroque sensu intelligi ea potest, vel ut *Romanos* ille vinceret, vel ut ab iis vinceretur, utrámque definiti excludit.

SECTIO. II.

In qua dubitationes resolvuntur.

Objectio. VOx complexa non definitur; propositio autem cùm sit oratio est complexa. Ergò non definitur.

Solutio. In propositione, consideratur & Materia, quæ sunt voces simplices.
Forma, quæ est ipsarum vocum connexio. Igitur quoad materiam est complexa, quia in ea multæ voces sunt; quoad formam incomplexa, quia omnium vocum est unica connexio.

Objecti. Aliqua vox simplex, ut hoc verbum lego, vel amo, est propositio, quia verum vel falsum significat, at non est oratio. Ergò omnis propositio non est oratio.

Solut. Propositio duplex est, alia Explicita, quæ constat explicitè vel expressè ex pluribus vocibus, ut ego sum legens.
Implicita, quæ licèt sit simplex quoad vocem & sonum, est tamen complexa, quoad significationem & sensum, ut lego. Nam significat primò actionem legendi, secundò personam legentem, scilicet, primam, tertiò tempus in quo legit, scil. præsens; est ergò propositio implicita, non explicita.

Solut. 2. Vel dicendum, quòd Vocis, & sic simplicia verba sunt.
Sensûs, & sic sunt propositiones,

lego, amo, etc. Considerantur bifariàm, ex parte tiones, quatenus multarum vocum ſignificationes continent, et in multas voces reſolvi poſſunt, ut lego, (i)ego ſum legens.

Obiect. Oppoſita non debent in eadem definitione poni; ſed verum et falſum ſunt oppoſita, et invicem ſibi repugnant. Ergo in hac definitione malè ponuntur.

Solut. Oppoſita ponuntur in definitione, Copulativè, notâ conjunctionis interveniente, et ſic malè.
Diſjunctivè, quando nota disiunctionis intercedit, et ſic certè poni poſſunt: ut in hac definitione.

Obiect. Iſta oratio propoſitio eſt, *Petrus* cras morietur, non tamen verum vel falſum ſignificat, nam reſponderi non poſſit, num ea vera an falſa ſit, cum vel cras mori, vel ultra vivere poſſit.

Solut. Significat verum vel falſum determinatè, vel indeterminatè; nota enim qd pro- Determinatè in materia neceſſaria, vel impoſſibili, vel contingenti de præſenti.
Indeterminatè in materia contingenti de futuro, ut *Socrates* cras morietur, contingens futurum eſt. Nam licèt nec ſit determinatè verum, nec determinatè falſum, cras morituram *Socratem*: eſt tamen

positio significat verum vel falsum,

men sine dubio verum vel falsum, omnis ergò propositio significat verum vel falsum aut determinatè aut indeterminate.

Objectt. Si omnis propositio sit sine ambiguitate, tum nulla est distinguenda; sed aliqua est distinguenda. Nam docet *Aristoteles in libr. de Reprehens. Sophist.* concedendas veras, negandas falsas, ambiguas distinguendas esse; ergò omnis non est sine ambiguitate.

Resp. Propositio duplex,

- Dialectica, quæ hic definitur, & est sine ambiguitate.
- Sophistica & captiosa, quæ potest esse ambigua & distinguenda.

2. Vel dicendum, quòd propositio,

- Per se univoca est & sine ambiguitate.
- Per accidens, scilicet vitio *Sophistæ*, ambigua est, ut aqua per se est frigida, per accidens tamen ratione ignis fit calida.

Objectt. Omnis definitio constat ex genere & differentiâ, ut inquit *Porphyrius* in capite de differentiâ. Sed hæc sic non constat. Ergò est mala.

- Essentialis, quæ internam rei essentiam declarat, & ea ex genere & differentia essentiali constitit.

De

Solutio. Definitio est duplex, aut

Descriptiva, quæ rei proprietates & accidentia declarat, & ea ex genere & differentiâ non conficitur, sed ex genere & proprietatum cumulo, & talis est hęc propositionis definitio.

SECTIO. III.

De propositionis partibus, & imprimis de Nomine.

Partes propositionis sunt duæ,

Nomen, quod est materialis quasi propositionis pars.

Verbum quod est ejusdem pars formalis. Ex hisce enim omnis propositio conficitur; aliæ enim orationis partes apud Dialecticos non sunt, sed quæcúnque aliquid determinate significant, habentur pro nominibus.

NOmen est 1. Vox. 2. Significativa ad placitum. 3. Sine tempore. 4. Cujus nulla pars separata aliquid significat. 5. Finita, & 6. Recta. Cujus partes sic explico.

1. *Nomen est vox.*) Est autem vox nihil aliud quàm sonus ab animalis ore prolatus, & ab oris partibus, linguâ, palato, labiis, dentibus efformatus.

Unde ad rationem vocis duo requiruntur, tum
- Prolatio, ut ab ore animalis proferatur.
- Formatio, ut in ore fingatur vel formetur sonus priusquam ex ore exeat. Unde ille sonus quem expirando vel gemendo facimus, quamvis ab ore proferatur, non tamen vox dicitur.

2. Significativa ad placitū. Nota enim, quòd duplices sunt voces significativæ, nam aliæ significant
- Naturaliter, ut illæ quæ idem apud omnes significant, ut canum latratus, lugentium gemitus, &c.
- Ad placitum, (i.) ad Voluntatem imponentis, ut quæ certarum rationum sunt propriæ, nam illæ voces non idem significant apud omnes, ut hæc vox, homo, hominem apud omnes gentes non significat, sed habent aliam vocem *Angli*, aliam *Græci*, aliam *Judæi*, qua ipsam exprimant.

3. (*Sine tempore*) (i.) sine temporis consignificatione, ut scilicet præter suum principale significatum aliquam temporis differentiam non consignificat.

Nota quòd aliud est, tempus
- Significare,
- Implicare,
- Consignificare. Id tempus significat, quod impositum est

est ad ipsum principaliter designandum, ut hoc nomen tempus, hora, dies. &c.

Nomen igitur, significare tempus potest vel implicare, sed non significare cum tempore.

Id implicat quod aliquid significat, quod in certo tempore sit, ut prandium, cœna, &c. Id cum tempore significat, quod unà cum præcipuo significato, tempus connotat, ut curro, amavit, &c.

4. Cujus nulla pars separata aliquid significat. Nota quòd duplices sunt partes nominis & verbi. Nam aliæ sunt

Primæ et remotæ, scilicet literæ.

Propinquæ et immediatæ, s. syllabæ, quarum neutræ aliquid significant; syllabæ ex literis, nomen et verbum ex syllabis immediatè conficiuntur.

Nota, quòd nomina sunt duplicia, alia

Simplicia quæ non componuntur ex aliis nominibus, ut homo, lapis, &c.

Composita. quæ ex aliis simplicibus cõstant, ut signiferus, respublica, etc. Nota autem, quòd nomina composita, tum orationes sunt, tum nomina, quorum partes separatæ licèt aliquid significent, id tamen faciunt non ut partes nominis sunt, sed ut partes orationis.

5. *Finita.* Nota quòd vox

Finita, est quæ certam aliquam rem significat, ut homo, lapis, &c.

Infinita, quæ certam aliquam rem non significat, ut nõ homo, non lapis, &c, quia non homo significat quidvis præter hominem, quocirca vox finita est vox positiva, infinita autem est negativa.

6. *Recta.*] Recta vox est, quæ in recto casu (i.) nominativo posita est. Obliquæ enim voces quæ scil. alterius sunt casus quàm nominativi, non nomina, sed casus tantùm nominum à dialecticis dicuntur.

SECTIO. IV.

De Alterâ propositionis parte: Verbo.

VErbum est 1. *vox significativa ad placitum.* 2. *Cum tempore.* 3. *Cujus nulla pars separata aliquid significat.* 4. *Finita,* & 5. *Recta.* Quæ definitio eodem modo explicatur quo definitio nominis. Nam dicitur.

1. *Vox significativa ad placitum.*] Ut excludantur, vel non significantes, vel quæ per naturam, non autem voluntatem significant.

2. *Cum tempore.* Ut distinguatur à nomine quod potest quidem tempus significare, sed non cum tempore.

Præ-

Nota enim quòd verbum habet duplex significatum.

- Principuum, in quo à nomine non distinguitur, ut lego, principaliter lectionem, amo amorem significat.
- Secundarium minusque principuum, idque duplex, scilicet
  - Personam, ut amo præter amorem, primam personam significat.
  - Tẽpus, ut amo significat præsẽs tempus, atq; his rationibus verbum à nomine distinguitur.

3. *Cujus nulla pars separata aliquid significat.* Ut distinguatur ab oratione.

4. *Finita.*] ut distinguatur à verbis infinitis, (i.) non verbis infinitivi modi, sed negationibus verborum, ut non amo, non vincit, quæ infinita dicuntur ob eandem rationem, ut nomina.

5. *Recta.*] Ut excludantur verborum casus. Nam cætera universa quæ non sunt indicativi modi & præsentis temporis, à dialecticis casus verborum, non verba nuncupantur.

Nota autem, quòd licèt propositiones ex aliis interdum verbis quam præsentis temporis conficiantur, non tamen sunt eæ aliter propositionis partes, quàm quatenus ad verba præsentis temporis reducuntur.

SECTIO

SECTIO. V.

De Diviſione propoſitionis ſecundum ſubſtantiam, & de definitione Categoricæ propoſitionis.

Nota quòd propoſitio trifariàm dividitur, ſecundum { Subſtantiam. Quantitatem. Qualitatem.

Dividitur propoſitio ſecundum ſubſtantiam { In Categoricam ſeu ſimplicem. In Hypotheticam ſive compoſitam.

Nota quòd Categorica & Hypothetica propoſitio differunt bifariã, nempe & { Secundum materiam, quia materia immediata categoricæ ſunt voces ſimplices, at materia immediata hypotheticæ ſunt orationes. Secundum formam, quia forma categoricæ eſt connexio ſubjecti & prædicati per copulam, ſed forma hypotheticæ eſt connexio ipſarum categoricarum per aliquam cõjunctionis notam. Ut in hac Categorica, homo eſt animal, materia ejus ſunt tres eæ voces ſimplices, homo eſt animal; forma eſt connexio duorum extremorum, homo, & animal, per verbũ, eſt, quòd interce-

intercedit, In hac autem hypothetica, ſi homo eſt rationalis, & aſinus eſt irrationalis, tum, &c. Materia proxima ſunt duæ illæ propoſitiones quæ connectuntur per copulativam conjunctionem, forma autem eſt ipſa connexio.

Propoſitio Categorica eſt ea propoſitio, quæ conſtat. 1. ex ſubjecto, 2. prædicato, & 3. copula, 4. tanquam ex partibus proximis, Ut, homo eſt animatus.

1. Nota quod ſubjectum eſt ea pars propoſitionis quæ præcedit copulam, ut in dicta propoſitione (*homo.*)

Duo hic obſerva, 1. quòd non quicquid præcedit copulam in propoſitione eſt ejus ſubjectum, ſed ea pars propoſitionis quæ præcedit; nam ſigna etiam præcedunt, ſed non dicuntur ſubjecta, quia non ſunt partes, ſed accidentia propoſitionis.

Secundò obſerva, Quòd cum dicitur ſubjectum id eſſe quod præcedit verbum in propoſitione, non intelligitur quod in loco vel voce præcedit, ſed quod in ſignificatione & ſenſu, ut in hac propoſitione, philoſophus eſt *Socrates*, *Socrates* eſt ſubjectū, quia licet ſequitur in ſono tamen in ſenſu & conſtructione præcedit.

2. Prædicatum eſt, quod ſequitur copulam in propoſitione, ut in dicta propoſitione (*animatus.*)

Mate-

Nota quòd duplex est prædicatum in propositione, alterum
- Materiale, id scil. quod sequitur verbum principale & quod per copulam unitur subjecto.
- Formale, ipsum nimirùm verbum, ut in dictâ propositione, (animatus) est materiale prædicatum, (est) formale.

Object. Prædicatum & copula sunt diversæ partes propositionis. Ergò copula non est prædicatum.

Resp. Copula & prædicatum materiale sunt diversæ partes propositionis, sed ipsa copula est prædicatum formale.

Nam verbum consideratur, vel
- Ut adjacet subjecto, & sic est prædicatum.
- Ut unit prædicatum materiale subjecto, & sic est copula.

3. Copula est ipsum verbum substantivum, quod intercedit inter subjectum & prædicatum, & unum copulat alteri. Ut in dictâ propositione (est)

Duo hic notanda. Primum, quòd verbum quodlibet, non potest esse copula propositionis, sed solummodò substantivum, ut verbum, sum, & quæ ab eo veniunt, es, est, sumus, &c. Ut in hac propositione. *Plato* legit librum, legit non est copula, sed verbum (est) in verbo (legit) intellectum, *Plato* est legens librum.

Expli-

Secundò nota quòd copula ponitur in propositione bifariam, vel { Explicitè, ut in hac propositione, homo est corpus. Implicitè, ut in hac, homo vivit, Ubi copula intelligitur in verbo adjectivo, vivit, talis autem propositio resolvi potest in explicitam per verbum substantivum (est) & participium præsentis temporis, hunc in modum, homo est vivens.

4. Nota quòd ea particula (tanquam ex partibus proximis) adjicitur ad excludendā hypotheticam propositionē: hæc enim habet duplices partes; aliæ sunt { Proximæ, nempe categoricæ propositiones. Remotæ, scilicèt, subjectum, prædicatum & copula, ex quibus Categoricæ conficiuntur. Conficiuntur igitur hypotheticæ propositiones etiam ex subjecto, prædicato, & copulâ, sed non tanquam ex partibus proximis sicuti Categoricæ;

SECTIO. VI.

In qua dubitationes resolvuntur.

Objec. MEmbra omnis bonæ divisionis debent esse opposita; at membra hujus divisionis non sunt opposita; Ergo propositio malè dividitur. Minor

nor probatur, quia unum oppositum non est pars alterius, at Categorica propositio est pars Hypotheticæ, Ergo.

Resp. In categorica propositione duo spectantur, nempe

- Materia, et quoad hanc non opponuntur, quia partes materiales categoricæ, scil. voces simplices, sunt etiam partes licèt remotæ hypotheticæ.
- Forma, et quoad hanc opponuntur, quia forma categoricæ est connexio extremorum per verbum, sed forma hypotheticæ est connexio categoricarum propositionum per conjunctionem.

Ob. Sunt tantùm duæ partes orationis secundum dialectcos. scil. nomen et verbum. At omnis propositio est oratio. Ergo sunt duæ solùm partes propositionis, et non tres, subjectum, prædicatum, et copula.

Resp. Propositionis partes sumuntur vel,

- Penes modum significandi, sic duæ solùm partes distinctæ sunt, sc. nomen et verbũ quia illud sine tempore significat, hoc cum tempore.
- Penes ordinem collocandi in propositione, et sic tres sunt, subjectum, prædicatũ, et copula, quia subjectũ præcedit, prædicatum succedit, copula intercedit. Igitur duę solùm

solùm sunt distinctæ essentialiter, nam subjectum & prædicatum ambo sub nomine continentur.

Object. Bona definitio debet convenire omnibus quæ sub definito continentur, sed hæc definitio non convenit omni categoricæ propositioni. Nam hæc definitio, homo est, caret prædicato, & hic, lego, pluit, vincit, Categoricæ sunt, carent tamen & subjecto & prædicato. Ergò male definitur.

Resp. Subjectum & prædicatum, sunt in aliqua propositione duobus modis, vel 1. expressè, cùm explicantur; aut 2. implicitè, quando in verbo intelliguntur ambo vel alterum, ut in hac, *Socrates* amat, exprimitur subjectum, sed latet prædicatum. In hoc autem, lego, & subjectum intelligitur et prædicatum. Resolvi tamen potest, eo modo quo supra dicebatur, et fieri explicita, ego sum legens.

Quocirca omnis propositio ex illis tribus constat, vel explicitè, vel saltem implicitè (i.) illæ partes in omni categorica, vel exprimuntur, vel saltem necessariò intelliguntur.

Notandum autem quòd semper, ubi nullum aliud prædicatum post verbum (est) in propositione adjicitur, ibi hoc nomen (ens) intelligitur, (ens autem apud philosophos significat omne id quòd est.) Ut in hac propositione, homo est, (i.) homo est ens. Quia in verbo, est, semper hoc participium ens subauditur.

SECTIO

SECTIO. VII.

De triplici materia Categoricæ propositionis.

Materia propositionis duplex est,
- Ex quâ conficitur; & sic subjectum, prædicatum, & copula sunt ejus materia.
- Circa quam; quæ est realis habitudo subjecti ad prædicatum.

Hæc verò materia triplex est,
1. Necessaria, seu naturalis.
2. Impossibilis, seu remota.
3. Contingens, seu possibilis.

1. Materia necessaria est, cum prædicatum necessariò affirmatur de subjecto, ut in hac propositione, homo est animal. Necessarium est enim hominem esse animal. Necessarium enim definitur id quod non potest aliter se habere. Quocirca illæ propositiones vocantur necessariæ, quarum prædicata non possunt aliter, quàm convenire subjectis.

2. Materia impossibilis est, cum impossibile sit prædicatum verè affirmari de subjecto, ut in hac propositione, homo est Asinus, & in hac, arbor est lapis, &c. quia impossibile est hominem esse Asinum, arborem esse lapidem. Nam impossibile definitur, quod non potest ita se habere.

3. Materia contingens est, quando prædicatum medio quodam modo se habet, & potest

reſt vel adeſſe vel abeſſe à ſubjecto, ut in hac, homo eſt doctus, nam contingit homini, ut ſit doctus, cum poſſit eſſe vel doctus vel indoctus. Et in hac, lapis eſt rubens, nam poteſt lapis vel rubens eſſe vel alterius coloris. Nam contingens definitur quod poteſt eſſe vel non eſſe. Quocirca, 1. Propoſitio neceſſaria ea eſt, in quâ prædicatum ſubjecto convenit ex naturâ ſubjecti. 2. Impoſſibilis, in quâ prædicatum ex naturâ repugnat ſubjecto. 3. Contingens, in quâ prædicatū nec repugnat naturæ ſubjecti, nec ſubjecto ex naturâ convenit, ſed velut indifferens eſt.

Ex quibus colligitur, quòd in materiâ neceſſariâ propoſitiones omnes affirmativæ veræ ſunt, negativæ falſæ, ut homo eſt animal, vera eſt, homo non eſt animal, falſa. In materiâ impoſſibili contra negativæ veræ, affirmativæ falſæ, ut homo eſt Leo, falſa; homo non eſt Leo, vera. In materia contingenti, vel veras, vel falſas eſſe non repugnat, ut homo eſt doctus, homo non eſt doctus. Utraque enim vel vera eſſe poteſt vel falſa.

SECTIO.

SECTIO. VIII.

De divisione Propositionis secundum quantitatem & ejus explicatione.

Propositio categorica dividitur secundùm quantitatem in propositionem
1. Universalem.
2. Particularem.
3. Indefinitam.
4. Singularem.

Propositio universalis est ea, cujus subjectum est terminus communis, signo universali amplificatus, ut omnis homo vivit, nullus homo est Asinus.

Nota quòd terminus communis est vox apta prædicari de pluribus, (i.) quæ talem rem significat quæ est communis multis; sicut hæc vox, homo, est vox cõmunis, quia rem significat quæ pluribus convenit, ut, *Socrati, Platoni,* omnibus singularibus hominibus.

Nota secundò quòd signum universale est, quod facit terminum cui conjungitur universaliter capi, sive affirmativè, sive negativè. Cujusmodi sunt omnis, quilibet, unumquodque, nullus, nihil & hujusmodi.

1. Ut ejus subjectum sit vox universalis, unde hæc universalis non est, Omnis *Socrates* est Philosophus.
2. Ut subjecto præfixum sit signum universale, unde hæc uni-

universalis non est, aliquis homo est vivens, quia licèt subjectum per se sit universale, ratione tamen signi restringitur, & fit propositio particularis.

Notandum igitur quòd tres illæ conditiones requiruntur ad propositionem universalem.

3. Ut Subjectum universaliter capiatur, non collectivè sed distributivè (*i.*) ut prædicatũ omnibus conveniat quæ sunt sub subjecto, non solùm collectivè, verùm etiam distributivè acceptis; unde hæc non est universalis, Omnes sapientes Græciæ sunt septem, quia prædicatum non convenit cuilibet singulari sub subjecto comprehenso, sed omnibus simul acceptis.

2. *Propositio particularis est illa cujus subjectum est terminus communis signo particulari contractus, ut aliquis homo legit, quidam homo est albus.*

Signa particularia sunt aliquis, quidam, reliquus, alter, & hujusmodi, quæ aliquid per se commune contrahere & restringere possunt.

1. Ut subjectum sit vox communis; unde hæc non est particularis, aliquis *Virgilius* est Poeta.

2. Ut Subjectum contrahatur per signum particulare, unde

unde hæc, homo est albus, non est particularis ob defectum particularis signi.

3. Ut subjectum per signum determinatum non una rem singulare significet determinatè, sed indeterminatè supponat pro individuo vago, undè hæc non est particularis, hic homo est albus; quia licèt restringit, hoc tamen est determinatè non indeterminatè, (i) ad rem certam & singularem; particularis autem licèt restringit ad rem singularem, non tamen ad certam, sed vagam & incertam, ita ut multis applicari possit.

Unde ad propositionem particularem, tres hæ conditiones exiguntur, nimirum,

3 *Propositio indefinita est ea, cujus subjectum est terminus communis sine aliquo signo sibi adjuncto, ut homo currit, equus est animal.*

Notandum, quod indefinita propositio non ita appellatur quia non habet definitam & certam quantitatem, sed quia nullam habet signo expressam, (i) nec universali, nec particulari, nec singulari signo determinatam. Nam indefinita propositio in re habet quantitatem, sed non secundum enunciandi modum.

Necessariâ & impossibili, obtinet in sensu quantitatem universalis, ut homo est animal

mal, idem valet quod omnis homo est animal; homo non est Asinus, quod nullus homo est Asinus.

Nota enim quod indefinita propositio in materiâ

Contingenti, obtinet quantitatem particularis, ut homo est doctus, idem quod aliquis homo est doctus. Quocirca omnis indefinita propositio est æquivalenter, vel universalis, vel particularis, sed formaliter neutra.

5. *Propositio singularis est illa, cuius subjectum est vox singularis, vel vox universalis singulariter accepta, ut Socrates disputat, hic homo currit.*

Vox singularis ea est, quæ est apta affirmari de uno solo, ut, *Socrates, Plato, Virgilius, &c.* (i.) quæ rem unicam & singularem significat.

Nota autem quòd vox universalis dupliciter fieri potest singularis,

Propriè, per adjectionem signi demonstrativi primitivæ speciei, ut hic homo, iste equus, &c.

Impropriè & figuratè, ex suppositione: quando vox universalis pro singulari supponitur, ut Poeta pro *Virgilio*, Orator, pro *Cicerone*; prioris autē generis singularia, singularia demonstrativa dicūtur, & quoad vocē & sensū singularia sunt, posterioris verò

verò dicuntur ſingularia per ſuppoſitionem, quia licèt ſecundum vocem Univerſalia ſunt, tamen ſecundum uſum & applicationem vocis ſingularia ſunt.

Hic autem nota diſcrimen inter ſingularia & particularia ſigna. Nam in hoc conveniunt quòd utráque adhibita voci univerſali tollunt univerſalitatem ipſius vocis, eamq; contrahũt. Sed in hoc differunt, quòd ſigna ſingularia, vocem, cui adjiciuntur, ad rem certam & demonſtratam reſtringunt, ut hic homo legit, iſte homo currit. Signa autem particularia, eam contrahunt ad rem incertam, & vagam, ut quidam homo eſt philoſophus, aliquis equus eſt albus, &c.

SECTIO. IX.

In qua dubitationes reſolvuntur.

Object. ARiſt. in lib. 1. de interpret. cap. 5. dividit propoſitionem in univerſalem & ſingularem, nihil loquitur de indefinita & particulari. At diviſio Ariſt. eſt bona. Ergo ſuperflua eſt hæc quadrimembris diviſio.

Reſp.

Resp. Duplex spectatur quantitas in propositione, vel ex parte
- Subjecti solùm, & sic omnis propositio aut est universalis aut singularis, quia omne subjectum per se acceptum, aut singulare, aut universale est.
- Signi, & sic est quadruplex, quia si fit signum
  - Universale, est propositio universalis.
  - Particulare, est particularis.
  - Singulare, est singularis.
  - Nullum, est indefinita.

Nota autem, quòd in æstimandâ propositionis quantitate, nulla cura prædicati habenda est, sed subjecti, sic quò talis est quantitas propositionis, qualis est quantitas subjecti, vel ut per se est, vel ut est affectum per signum; ut hæc propositio, *Socrates* est omnis homo, singularis est: hæc, omnis equus est *Bucephalus*, est universalis.

Ob. Illæ propositiones non sunt distinctæ, quæ habent omnes easdem partes; at omnes hæ propositiones habere possunt easdem partes, ut omnis homo vivit, aliquis homo vivit, hic homo vivit, homo vivit, quia habent idem subjectum, prædicatum & copulam; ergò non sunt distinctæ.

Resp. Non oportet esse distinctas secundum

substantiam, sed secundum quantitatem; quocirca licèt interdum habeant easdem partes, quoad essentiam partium, non tamen quoad extensionem, hæc enim in omnibus variatur.

Object. Hæc propositio est particularis, non omnis nemo legit, verum subjectum in eâ non est terminus communis, signo particulari determinatus, Ergò propositio particularis malè definitur. Major apparet ex regulis æquipollentiæ.

Resp. Duplicia sunt signa particularia, alia

- Formaliter & expressè, ut aliquis, quidam, alter, &c.
- Æquivalenter & implicitè, s. quoad sensum, & sic signum universale præfixo signo negativo est particulare; quoticà licèt in eâ non sit signum particulare quoad vocem, est tamen quoad sensum.

Ob. Ista propositio, Tantùm homo est rationàlis, est indefinita; non enim est aliqua ex cæteris, tamen ibi non est terminus communis sine signo, Ergo indefinita malè describitur.

Resp. Propositio indefinita est, in quâ ponitur subjectum sine signo, (s.) non sine quovis signo, sed sine signo quantitatis, extendens scil. vel contrahens propositionem. Hæc autem signa tantùm, solùm, &c. non sunt signa quantitatis, sed exclusiones, quæ nullam vim exercent in terminum cui adjunguntur, sed in ea sunt diversa à subjecto.

Ob-

Ob. Illa propositio, totus *Socrates* est albus, habet pro subjecto terminum singularem, non tamen est singularis; ergo singularis propositio male definitur: *minor* probatur, quia nulla singularis propositio æquivaleat universali, at illa æquivalet huic, Omnes *Socratis* partes sunt albæ. Ergò.

Resp. Ista propositio est
- Formaliter singularis.
- Resolutivè universalis. Nam si totus *Socrates* capiatur collectivè pro perfecto *Socrate*, singularis est, si distributivè, prout idem significat, quoad omnes partes *Socratis*, universalis; igitur est formaliter singularis, sed reductivè universalis.

Objec. In istâ propositione, Cujuslibet hominis equus currit, subjectum est terminus communis signo universali determinatus, non tamen est universalis propositio. Ergò.

Resp. Subjectum istius propositionis est (equus) non (hominis) cum sit in obliquo casu, quale subjectum esse non potest, ideóque cùm signum nullum ei adhibeatur, propositio est indefinita.

SECTIO. X.

De Divisione Propositionis secundum Qualitatem Rei & ejus expositione.

Notandum quòd duplex est qualitas propositionis. Altera ex parte,

Rei. Quæ scil. convenit propositioni ratione rei quã significat, ut veritas et falsitas: Nam propositio ideò vera & falsa est, quia in re ita est, vel non est, quemadmodum significatur per propositionem.

Vocis. Quæ. i. immediatè & per se propositioni convenit, ut affirmatio & negatio. Illa qualitas materialis est, hæc formalis.

Notandum enim quòd veritas et falsitas est in aliquo trifariam, vel ut in

1. Causâ & fundamento, sic in re.

2. Subjecto, sic in intellectu.

3. Signo, sic in propositione. Intellectus subjectum est, quia in se concipit veritatem & falsitatem. Propositio signum est, quia ea explicat. Res causa est, quia nulla propositio est vera, nisi quia cum re quadrat, nec falsa, nisi quia cum eâ dissidet.

Ver

Propositio igitur
- Vera, est ea quæ cum re consentit, i. cum ita se res habet, quemadmodum per propositionem significatur se habere.
- Falsa, est ea quæ cum re dissentit, i. cum res aliter se habet quàm per propositionem significatur.

Ob. Omnis propositio habet omnes veras partes propositionis, subjectum, prædicatum, & copulam. Ergò omnis propositio est vera.

Resp. Propositio considerat vel
- Quoad formam propositionis, quæ in conjunctione prædicati & subjecti per copulam consistit, sic omnis vera est.
- Quoad materiam substratam, i. rem ipsam quam significat, sic aliqua est vera, aliqua falsa.

Ob. Illa est vera secundum materiam, quæ habet omnes veras partes materiales, illæ autem sunt subjectum, prædicatum, & copula, quas omnis propositio habet. Ergo omnis est vera quoad materiam.

- Ex quâ seu interna, quæ materia cõpositionis dicitur, sc. ex quâ propositio cõponitur, sic subjectũ prædicatum,

tum, copula ejus materia est.

Resp. Materia est duplex { Circa quam, seu externa, quæ materia significationis nominari potest, nempe id quod propositio significat. Sic res significata per propositionem ejus materia est; & quoad hanc aliæ sunt veræ, aliæ falsæ.

Object. Omnis veritas & falsitas consistit in vocum complexione; sed aliquæ propositiones sunt voces simplices, ut lego, curro, &c. Ergo aliquæ sunt propositiones, nec veræ nec falsæ. Major est *Arist.* procœmio lib. de Interpretatione.

Resp. Complexio duplex est, { Secundum vocem, & ea est solum in propositionibus explicitis. Secundum sensum vel significationem, et ea est in omnibus, hunc vero *Arist.* intelligit. In omni enim propositione complexio vel expressa vel occulta est.

Object. Eadem propositio vera esse potest & falsa. Ergo membra non satis distinguuntur. Antecedens patet, quia hæc propositio, *Petrus sedet*, quæ vera est eo sedente, si surgat falsa est.

1. Vox (i.) materia compositionis, et quoad hanc non mutatur.

2. Sig-

2. Significatio, & quoad hanc non mutatur, quia semper idem significat.

Resp. In propositione tria ista spectantur.

3. Modus significandi, quantum ad conformitatem ejus vel discordiam cum re significatâ, & quantum ad hanc mutatur, quia non secundum eandem conformitatem significat quam prius. Quocirca licèt eadem propositio secundum substantiam sit vera & falsa, non tamen eadem est secundum qualitatem & modum significandi.

SECTIO XI.

De Divisione propositionis secundum qualitatem vocis.

Propositio

Affirmativa est, in qua copula principalis affirmatur, i. cùm copulæ principali nullum negationis signum præfigitur, ut homo est rationalis.

Negativa est, in quâ copula principalis negatur, i. quando verbo principali præfigitur negationis signum, ut homo non est equus.

Ad quarum definitionum intelligentiam duo notanda sunt. 1. Quòd in discernenda propositionis affirmatione & negatione, non quæ vis propositionis pars, sed solùm copula respicienda est, non verò prædicati vel subjecti: ubi enim verbum non negatur, licèt & subjectum & prædicatum negentur, propositio affirmativa erit, ut non homo est non equus.

Secundo, notandum, quòd non ex cujuscunq; copulæ affirmatione vel negatione in propositione æstimatur propositionis affirmatio vel negatio, sed solùm ex affirmatione vel negatione copulæ principalis. Ut hæc propositio, qui non studet est indoctus, est affirmativa, quia principale verbum affirmatur, licet negetur alterũ. Hæc autem, quicunq; vivit non est mortuus, est negativa, quia principale verbũ negatur.

Duplex enim copula est,

Principalis, cujus vi subjectum & prædicatum in propositione copulantur.

Minus principalis quæ non connectit prædicatum subjecto, sed partes subjecti ad se invicem, aut partes prædicati ad se invicem. Ut in hac propositione, *Socrates* qui est Philosophus, est fœlix; primum illud verbum non est copula propositionis, sed copula subjecti, ejus partes invicem connectens, hoc enim totum, *Socrates*

EA

crates qui est Philosophus, habet locum subjecti in eâ propositione. Verbum autem posterius est verbum principale, et propositionis copula, quia ipsum prædicatum nectit subjecto, &c.

Privans, ut homo est indoctus.

Infinitans, ut homo est non doctus.

Negans, ut homo non est doctus. Atque hæc sola est, quæ propositionem negativâ facit. Ita quòd negatio præposita aliis partibus propositionis, quàm copulæ, non est negatio totius propositionis, sed ejus solùm termini cui conjungitur.

Nota quòd apud dialecticos negatio est triplex.

Ob. Arist. In l. de interpretatione, c. de oratione facit affirmationem et negationem, species propositionis, ergò non sunt ejus qualitates.

Formaliter, pro compositione affirmativâ vel negativâ prædicati cum subjecto; sic qualitates sunt.

Sol. Affirmatio & negatio bifariam capiuntur

Materialiter, pro propositione affirmativâ vel propositione negativâ; sic species propositionis sunt.

Ob. Hæc propositio negativa est, Nullus homo est Asinus, tamen ibi signum non præponitur verbo sed subjecto. Ergo negativa propositio male definitur.

Sol. Præponitur: Quoad vocem subjecto. Quoad vim et sensum etiam verbo. Quatenus enim (nullus) includit signum universalitatis, in subjectum, sed quatenus signum negationis, in verbum vim exercet.

Notandum enim, quòd signa negativæ qualitatis sunt duplicia. Alia Purè negativa, ut non, nec, &c.

Mixta, quæ cum negatione, i. qualitate, etiam universalitate, i. e. quantitatem propositionis designant: Ut nullus, nihil, &c. Quocirca cum aliquod signum posterioris generis proponitur propositioni, licet quantum ad quantitatem vim exerceat in subjectum, tamen quantum ad qualitatem vim exercet in copulam. Generalis enim ea regula est, quantitatem propositionis à subjecto, qualitatem à copulâ sumendam esse.

Objec. Hæc propositio, *Socrates* est, vel non est, nec est affirmata nec negata, cùm unum membrum affirmetur, alterum negetur. Ergo

propositio insufficienter dividitur secundum qualitatem.

Sol. Propositiones affirmativæ & negativæ sunt, vel
- Puræ
  - Affirmantes, ut *Socrates est.*
  - aut Negantes, ut *Socrates non est.*
- Mixtæ, quæ utrámque qualitatem participant, partímque affirmativę, partímque negativæ sunt, ut *Socrates est, vel non est*, cum alterum principale verbum affirmetur, alterum negetur.

Object. Si negatio debet præcedere verbum in negativâ propositione, aut ergò mediatè, aut immediatè. Non mediatè, quia tum hæc est negativa, non homo est animal: Nec immediatè, quia tum hæc non est negativa, Nullus homo est animal, quia præcedit negatio immediatè, non verbum, sed subjectum.

Sol. Debet negatio præcedere verbum immediatè, aut quoad vocem, ut in hac, homo non est bos, aut saltem quoad sensum & vim, ut in hac, nullus homo est bos: Nam quamvis signum (nullus) immediatè præcedat subjectũ, tamen exercet vim & in subjectum, ut est signum universale, & in verbum, ut est signum negativum.

Object. Hæc propositio, non homo non est animal, est affirmativa, in eâ tamen negatio præponitur verbo principali. Ergò. Antecedens

dens patet, quia duæ negationes faciunt affirmationem.

Resp. ista propositio { In voce negativa est, quia copula negatur. / In sensu affirmativa, quia eam duplex negatio facit huic affirmanti æquivalere, ut, homo est animal.

Duo hic notanda de negationibus. Primò, Quòd duæ negationes tùm solùm propositionem in sensu affirmantem faciunt, ubi alter negationum verbo immediatè præfigitur, aliter non faciunt affirmativam. Ut hæc propositio, non homo est non animal, affirmans formaliter est & quoad vocem & quoad sensum, licèt sint duæ negationes, quia neutra earum verbo immediatè præponitur. At hæc, non homo non est animal; affirmans est solùm quoad sensum & æquivalentiam, quia idem significat, quod homo est animal.

Secundò, Notanda hæc generalis regula, quòd pares negationes semper faciunt affirmantem propositionem, impares negantem, modò una earum semper verbo immediatè præponatur, ut homo non est non animal, in sensu affirmativa est, ob pares negationes; hæc autem, non homo non est non animal, negativa, ob impares.

SECTIO

Sectio. XII.

De triplici Interrogatione propositionis.

Secundum triplicem propositionis divisionem triplex fieri potest quæstio de propositione. Nempe, quæ est aliqua propositio? quanta est? qualis est? Prima interrogatio quærit substantiam, ideoque ex divisione propositionis secundum substantiam est respondendū. Nempe esse categoricam, vel hypotheticam. Secunda quærit quantitatem, ideóque ad eam ex divisione quoad quantitatem respondendū est, Nempe esse vel universalem, vel particularem, vel indefinitam, vel singularem. Tertia quærit de qualitate, itaque ad eam similiter ex qualitatis divisione respondendum est, Esse veram, vel falsam, vel affirmativā, vel negativam. Ut in hac propositione, Omnis homo vivit, si quæras quæ est? responde categoricam. Si quæratur quanta est? responde universalem. Si qualis? responde affirmativam. Unde versus,

Quæ? Ca, vel Hyp. Qualis? Ne: vel Af. Vn.
Quanta? Par. In. Sin.

Nota, quòd cum propositioni attribuimus substantiam, quantitatem, qualitatem, non veram & proprie dictam intelligimus, qualis in prædicamentis reponitur, sed analogicam & impropriè acceptam, quomodo sumuntur pro iis quæ habent similitudinem substantiæ, quantitatis, qualitatis.

SECTIO

SECTIO. XIII.

De Accidentibus Categoricæ propositionis & primo de oppositione, ejusq; legibus.

Propositionis accidentia sunt tria. { Oppositio. Æquipollentia. Conversio.

Apud dialecticos est oppositio duplex { Incomplexa, quæ est rerum pugnantia duorum non permittentium se simul in eodem subjecto, sicut calor frigori, visus cæcitati opponitur, de hac agitur in postprædicamentis. Complexa, quæ est repugnantia propositionum, de quâ hoc in loco.

Oppositio est repugnantia duarum Categoricarum propositionum, vel secundum quantitatem, vel qualitatem; vel utramque, eodem manente subjecto & prædicato.

Ad quam definitionem intelligendam, notandum ad oppositionem has conditio- { 1. Quoad terminos, ut nulla vox mutetur. 2. Quoad terminorum ordinem, ut subjectum non mutetur in prædicatum, &c. 3. Quoad significationē, ut unà cum eadem voce, eadem

nes exigi debere: ut idem sit subjectum, & prædicatum & copula, Tum dem significatio retineatur.

4. Quoad significandi modum, ut nulla sit in ullâ circumstantia loci, aut temporis &c. mutatio, sed iisdem prorsus modis omnes termini capiantur.

Est autem quadruplex propositionum oppositio { Contraria, Subcontraria. } { Contradictoria, Sub-alterna

Propositiones contrariæ, sunt duæ propositiones universales sibi invicem repugnantes secundū qualitatem. i. e. sunt universalis affirmativa & universalis negativa ejusdem subjecti, & prædicati: ut hæ, omnis homo currit: nullus homo currit.

Propositiones sub-contrariæ, sunt duæ propositiones particulares sibi invicem repugnantes secundum qualitatem, i. quarum altera est affirmativa, altera negativa: ut hæ, Aliquis homo legit, Aliquis homo non legit.

Propositiones contradictoriæ, sunt duæ propositiones sibi invicem repugnantes, & secundum quantitatem, & secundum qualitatem. i. sunt propositiones, quarum altera est universalis, altera particularis; altera etiam affirmativa, altera negativa: ut hæ, omnis homo est vivens, aliquis homo non est vivens.

Propositiones subalternæ sunt duæ propositiones sibi invicem repugnantes solùm secundum quantitatem, i. quarum una est universalis

versalis, altera particularis, sed ambæ ejusdem qualitatis: ut hæ, omnis homo vivit, aliquis homo vivit.

Secundum qualitatem solùm, ut Contrariæ, & subcontrariæ.

Ex dictis apparet propositiones esse trifariàm oppositas, nempe vel

Secundum quantitatem solùm, ut subalternæ.

Secundum utrámque, tum quantitatem, tum qualitatem, ut Contradictoriæ.

SECTIO. XIII.

De oppositarum legibus.

Contrariarum propositionum tres sunt leges.

Prima. In materiâ necessaria, & impossibili, non possunt ambæ esse simul falsæ: ut, omnis homo est animal, nullus homo est animal, altera vera est.

Secunda. In materiâ contingenti, possunt ambæ simul esse falsæ: ut, omnis homo est doctus, nullus homo est doctus, utráque falsa est.

Tertia, Impossibile est utrásque contrarias in quávis materiâ esse simul veras: ut patet per omnem materiæ modum exempla facienti.

Sub-

Sub-contrariarum etiam propositionum tres sunt leges, scilicet

Prima. In materia necessariâ, & impossibili, ambæ non possunt esse simul veræ, vel simul falsæ: ut quidam homo vivit, quidam homo non vivit: quidam homo est equus, quidam homo non est equus.

Secunda. In materiâ contingenti, ambæ possunt esse veræ: ut in his, quidam homo ambulat, quidam homo non ambulat, ambæ veræ sunt.

Tertia. Impossibile est in quavis materia utrasque esse simul falsas, sed altera semper vera erit, ut patet per omnia exempla discurrenti.

Contradicentium autem unica est & universalis lex. Impossibile est in quavis materiâ utraique esse vel veras, vel utrasque falsas. Sed unam semper earum veram esse, alteram falsam necesse est. Ut omnis homo ambulat, aliquis homo non ambulat,

Prima. Si subalternans vel universalis sit vera, tum etiam subalternata seu particularis erit vera. Sed non è converso. Ut si hæc sit vera, omnis homo spirat; tum & hæc

Subalternarum item duæ sunt leges.

hæc vera est, aliquis homo spirat.

Secunda, Si sub-alterna seu particularis sit falsa, tum sub-alternans, seu universalis falsa erit. Ut si hæc sit falsa, quidam homo est expers rationis, tum hæc falsa est, omnis homo est expers rationis. Sed non è converso.

SECTIO. XV.

In quâ dubitationes resolvuntur.

Ob. ARist. dividens propositionem, *Lib.* 1. *De Interpr. ca. de Enunciatione*, sub-alternarum propositionum non meminit. Ergò propositiones subalternæ non sunt oppositæ.

Resp. Oppositio propositionũ est duplex { Secundum qualitatem; & sic non opponuntur; hanc autem solum *Arist.* dividit. Secundum quantitatem, & sic opponuntur.

Objectt. Nullum genus prædicatur de speciebus suis secundum magis & minus, ut docet *Porphir.* in Communit. generis & proprii: sed oppositio prædicatur secundum magis & minus de istis quatuor, quia contradictoriæ sunt magis oppositæ reliquis, quoniam diffident tum

tum quantitate tum qualitate. Ergò eæ non sunt oppositionis species.

Resp. Genus est duplex.

Univocum de quo loquitur *Porphir.* tale genus oppositio non est.

Analogum, quod s. gerit proportionem aliquam veri generis, tale est oppositio; hoc verò prædicari potest secundum magis & minus.

Ob. Si oppositio sit in propositione, aut ergò in tota propositione, aut in aliquâ parte, non in aliqua parte, quia est idem subjectum, prædicatum, & copula in utrisque: Nec in tota, nam tum esset in omnibus partibus, at probatum est in nullis partibus oppositionem esse: Ergò.

Resp. Propositio cõsideratur bifariàm.

Absolutè secundum essentiam, sic non est in eis oppositio, cùm easdem omnes partes habeant.

Contractè, quatenus affecta est quantitate & qualitate, & sic in eam cadit oppositio. Unde non convenit propositioni in quantum propositio, sed in quantum tanta vel talis propositio, s. universalis & particularis, affirmativa & negativa. Dico igitur oppositionem esse in totâ pro-

propositione, & sic in omnibus partibus, non tamen separatim sed simul acceptis.

Licet autem ônes partes eædem sint, quoad terminos, non tamen quoad enunciandi modũ, quia in alterâ enunciatur affirmatè, in alterâ negatè, vel in alterâ universaliter, in alterâ particulariter.

Ob. Illæ propositiones non sunt oppositæ, quarum una continetur in alterâ. Sed in propositionibus subalternis particularis continetur sub universali. Ergò.

Resp. Oppositio propositionum duplex est

Secundum rem, ut illæ quæ repugnant in veritate vel falsitate, & sic subalternæ non opponuntur.

Secundum modum enunciandi, ut illæ quæ diversum habent modum, sive qualitatis, cum altera affirmata sit, altera negata, sive quantitatis, ut cum altera sit universalis, altera particularis, & sic subalternæ repugnant.

Ob. Istæ propositiones, *Socrates* vivit, *Socrates* non vivit, sunt contradictoriæ, quia nullo alio modo opponuntur, sed non repugnant in quantitate & qualitate. Ergò contradictoriæ male definiuntur.

Per-

Solut. Contradictoriæ propositiones sunt duplices, nimirùm vel

Perfectè, quæ & quantitate discrepant & qualitate, ut illæ quarum una est universalis, altera particularis, una affirmans, altera negans.

Imperfectè, quæ in qualitate solâ dissentiunt, ut duæ singulares, quarum altera affirmativa, altera negativa est: ut *Socrates* est, *Socrates* non est. Perfecta autem contradictoria supra definiebantur, nõ imperfecta.

Object. Indefinitæ propositiones sibi invicem opponuntur, ut homo est niger, homo non est niger, At nec contrariè, quia sic solum universales, nec sub contrariè, quia sic solùm particulares, nec aliquo alio modo ut ex earum definitionibus patet. Ergò divisio oppositionis insufficiens est.

Solut. Oppositio propositionum contraria vel subcontraria est duplex Altera

Formalis. Et sic, ut dictum est, solùm duæ universales quarum altera affirmat, altera negat, contrariæ sunt; et duæ, particulares, altera affirmans altera negans, subcontrariæ.

Secundum æquivalentiam. Et sic indefinitæ propositiones opponuntur contrariè aut subcontrariè. Nam semper

inde

indefinitæ propositiones oppositæ, in materiâ necessarii contrariæ sunt, sub-contrariæ verò in materiâ contingente.

Object. In omni oppositione subjectum eodem modo accipi debet, nam aliter esset æquivocatio in propositione; sed in contradictoriis eodem modo non accipitur, quia in alterâ universaliter sumitur, in alterâ particulariter. Ergò inter contradictorias non est oppositio.

Solut. In contradictoriis eodem modo capitur subjectum, quantum ad significationem & proprium sensum, quia eandem rem significat in utráque propositione: sed non quantum ad extensionem sive quantitatem significationis, quia in alterâ universaliter, in alterâ particulariter rem eandem significat: æquivocatio autem est non ubi quantitas, sed ubi significatio vocis immutatur.

Object. Illæ propositiones opponuntur contrariè, Omnis homo est albus, omnis homo est niger; At ambæ sunt affirmativæ. Ergò contrariæ malè definiuntur.

Secundum formam, quando iisdem existentibus propositionis partibus, contrarius est enuntiandi modus, ut altera sit affirmata, altera negata, sic non sunt contrariæ.

Sc-

Sol. Contrariæ propositiones aliquæ dicuntur, vel

- Secundum materiam, quando ipsarum propositionum partes sibi invicem sunt contrariæ. Sic verò eæ propositiones contrariæ sunt, cùm prædicata habeant contraria. Nota enim quòd contrarietas materiæ, à contrarietate terminorum: contrarietas formæ à contrarietate signorum accipitur.

2. Sunt contrariæ, ex parte, respectu habito ad prædicatum, non simpliciter respectu totius propositionis.

Objectt. Istæ propositiones, omne animal est homo, nullum animal est homo, sunt contrariæ in materiâ necessariâ vel impossibili: at Ambæ sunt falsæ. Ergò prima lex contrariarum falsa est. Major probatur, quia si essent propositiones contingentes, tum per secundâ legem ambæ possent esse simul falsæ, & per definitionem contingentis suprà assignatam, omne animal posset esse homo, & sic brutum homo esse posset.

Solut. Ista regula ut reliquæ omnes, intelligenda est de materiâ & impossibili, ubi prædicatio directa est: At verò in istis prædicatio est indirecta.

Præ-

Prædicatio est
- Directa, quando communius de eo quod est, minùs commune dicitur, ut homo est animal.
- Indirecta, quando id quod minùs commune est de eo affirmatur quod est magis commune: ut, animal est homo. Nota igitur quòd in omnibus istis regulis directa prædicatio intelligitur.

Objectio. Illæ propositiones, nullus homo est species, aliquis homo est species, sunt contradictoriæ; at ambæ sunt falsę. Ergò lex contradicentium fallax est. Probo minorem: hæc enim, nullus homo est species, est falsa, quia homo in universali species est, ut ex definitione speciei patet. Illa etiam falsa est, aliquis homo est species; nam aliquis homo est individuum, scil. vagum; individuum autem species esse non potest.

Solut. Ista regula intelligenda est in prædicatione reali, non intentionali.

Prædicatio enim
- Realis, ubi res de re prædicatur: ut, homo est animal, homo est doctus.
- Intentionalis, ubi vox artis prædicatur: ut, homo est species, animal est genus; in priori igitur prædicatione lex contradicentium locum obtinet.

2. Vel

2. Vel dicendum quòd in eâ propositione signum (aliquis) potest esse determinatio.

Rei, ad hunc sensum, aliquis homo, id est, homo particularis est species, sic quidem falsa est.

Modi, ad hunc sensum, aliquis homo, i. homo aliquo modo sumptus est species, sic vera est: quia homo aliquo modo sumptus, sc. in universali, est species.

Ob. Ad positionem universalis, non sequitur positio particularis; ut non sequitur, posito homine, poni *Socratem*, quia homo manet corrupto *Socrate*. At propositio sub-alternans est universalis, sub-alternata est particularis. Ergo malè statuitur ea lex sub-alternarum, Si sub-alternans sit vera, subalternata est vera.

Solut. Universale est duplex.

Incomplexum, quo pacto significat rem aptam de multis prædicari, ut animal, saxum, &c. Ad positionem autem talis universalis non sequitur positio particularis.

Complexum, quo modo nil aliud est quàm universalis propositio. Ad ejus autem positionem, particularem poni necesse est.

SECTIO. XVI.

De Æquipollentiâ propositionum.

ÆQuipollentia est duarum propositionum categoricarum æquivalentia in quantitate & qualitate, in veritate & falsitate per adversum negationis.

Ad cujus explicationem primò notandum, quòd æquipollentia bifariam accipitur, nempe aut

- Generaliter, & sic nomina æquipollentiæ & æquivalentiæ idem significant.
- Specialiter, & distinctè, & sic æquivalentia pro eadem significatione (nam idem est æquivalentia quod eadem significatio) terminorũ aut propositionum, æquipollentia autem pro æquivalentia propositionũ accipitur. Quocirca hoc pacto æquivalentia, est genus æquipollentiæ.

Secundò notandum, quòd duplex est propositionum æquivalentia,

- Materialis, ratione terminorum, quando sc. constant ex terminis eiusdem significationis; ut, *Cicero* est homo, *Tullius* est animal rationale.
- Formalis, & artificialis quando sc. propositiones (alioquin repugnantes) ad eundem sensum

sensum ratione negationis reducuntur. Hæc verò sola hoc in loco intelligitur.

Notandum igitur, ut ex definitione colligitur, quòd duæ cõditiones ad propositionũ æquipollentiam requiruntur.

1. Ut in sensu penitùs conveniant, eandémque planè significationem habeant, easdémque omnes conditiones veritatis, falsitatis, quantitatis, qualitatis.

2. Ut ista æquivalentia fiat ratione adjunctę negationis. Nam si à naturali convenientiâ vel univocatione ipsorũ terminorum proveniat, propriè æquipollentia dici non potest. Quocirca ea sola est hujus loci, quæ ambas conditiones habet.

SECTIO XVII.

De Æquipollentiæ Regulis.

TRes sunt æquipollentiæ in propositionibus regulæ. Prima: Si alicui signo universali aut particulari præponatur negatio, æquipollet suo contradictorio. Id est. Si sint duæ propositiones sibi invicem contradictoriæ, præpositâ alteri earum negatione, fit alteri æquipollens. Ex. gr. Hæ propositiones contradictoriæ sunt. Omnis homo est albus,

quidam homo non est albus. Si igitur alteri earum negationem præposueris, ut, non omnis homo est albus, fit alteri æquipollens, quidam homo non est albus, i. ejusdem prorsus sensus & significationis.

Secunda regula. Si alicui signo universali postponatur negatio, æquipollet suo contrario. Id est, Si duæ propositiones universales sint, quarum altera negat, altera affirmat, i. quæ sunt contrariæ, si signo alterius earum postposueris negationem, fiunt æquipollentes. Ut, v. gr. Omnis homo ambulat, nullus homo ambulat, contrariæ sunt. Si igitur signo alterius earum postposueris negationem, ut, omnis homo non ambulat, fit æquipollens huic, nullus homo ambulat.

Tertia regula. Si alicui signo universali, aut particulari, & proponatur & postponatur negatio, æquipollet suo sub-alterno. Id est, Si duæ propositiones sub-alternæ proponantur, ut omnis homo est animal, quidam homo est animal; si præponatur & postponatur alteri earum negatio, ut, non omnis homo non est animal, fit alteri æquipollens, quidam homo est animal.

Unde breviter colligitur, quòd negatio signo atque subjecto propositionis.

1. Præposita,	In	1. Contradictoriis,	Æquipollentiam facit.
2. Postposita,		2. Contrariis,	
3. Præposita & postposita.		3. Subalternis	

Exem-

Exempli gratia.

Non omnis, quidam non: Omnis non, quasi nullus.
Non nullus, quidam: Sed nullus non, valet omnis.
Non aliquis, nullus: Non quidã non, valet omnis.
Non alter, neuter: Neuter non, præstat uterq́.

Notandum, quòd regulæ æquipollentiarum traduntur solùm de contradictorijs, contrarijs & sub-alternis: de sub-contrarijs autem nulla est æquipollentiæ regula.

1. Præ. Contradic. 2. Post. Contrar. 3. Præ-postque, Sub-altern.

1. id est. Si uni ex contradicentibus præponas negationem, ex contradicentibus facis æquipollentes. 2. Si signo unius ex contrarijs postponas negationem, facis æquipollentes ex contrarijs. 3. Si signo unius ex subalternis, & præponas & postponas negationem, facis æquipollentes ex subalternis.

SECTIO XVIII.

Dubitationes resolvuntur.

Object. NUlla negatio dat propositioni quantitatem; ergò negatio præposito signo particulari ei non dat universalem quantitatem. Et proinde prima regula falsa est. Antecedens patet, quia negatio est propositionis qualitas, autem quantitatem dare qualitas non potest.

Sol. Negatio duplicem habet in propositione effectū, alterum

Immediatum, quod est negare id, quod post se sequitur.

Mediatum, quod est ponere oppositum illius, quod ipsa negat. Itaque negatio per se solùm negat, per accidens tamen & ex consequenti variat & mutat quantitatem signi cui adjungitur. Ideóque quando negat quantitatem universalem, ex consequenti ponit particularem, & negans particularem, ex consequenti ponit universalem, & denique negans negationem, consequenter ponit affirmationem.

Ob. Contradictoriæ semper repugnant in quantitate & qualitate, ut ex earum definitionibus patet, ergò nunquam sunt æquipollentes. Argumentum clarum, quia æquipollentes in quantitate & qualitate conveniunt.

Resp. Verum est. Contradictoriæ quamdiu manent contradictoriæ; nunquam æquipollent. At negatione præpositâ desinunt esse contradictoriæ, & æquipollentes efficiuntur.

Ob. Negatio sive præposita, sive postposita signo est ejusdem semper naturæ et virtutis; ac negatio præposita signo non facit æquipollere contrarias, sed contradictorias. Ergò nec post-

postpositi contrarias æquipollere facit.

Sol. Dicendum quòd negatio absolutè & in se considerata, eadem est ubicunque posita sit in propositione, sed non est eadem respectu effectus quem in propositione exercet. Natura enim negationis est id tantùm negare, quod post ipsam sequitur in propositione. Ideò præposita quantitati in contradicentibus ipsam tollit: quàm, si postponatur ut in contrariis, nequaquam tollit.

Object. Duæ sub-alternæ propositiones minùs repugnant quám duæ contradictoriæ. Ergò facilius ad æquipollentiam revocantur. Sed ad contradictoriarum æquipollentiam sufficit una negatio. Ergò ad æquipollentiam subalternarum duæ negationes necessariæ non sunt.

Sol. Duæ negationes si voces respicias, plus aliquid sunt quam una negatio. At quoad actum negandi minùs sunt, quia una alterius vim impedit. Idcircò qualitatem propositionis non immutant, (quod faciunt in æquipollentiâ contradicentium) sed quantitatem solùm. Nam prior negatio facit ut mutetur quantitas: posterior impedit ne mutetur qualitas. Quocirca secunda adjicitur, non ut plus mutetur propositio, sed ne plus mutetur.

Ob. Si regula æquipollentiæ in sub-alternis vera esset, tum duæ negationes affirmationé facerent; ut hæc, non aliquis homo non est doctus, æquipolleret huic, omnis homo est doctus;

ſed duæ negationes affirmationem non faciunt, quia affirmatio & negatio ſunt oppoſitæ; at unum oppoſitorum non eſt cauſa alterius.

Solut. Negatio non poteſt eſſe cauſa affirmationis primo & per ſe, ſed per accidens & ex conſequenti poteſt, quatenus alteram negationem negat; negatâ enim negatione, neceſſe eſt affirmationem poni.

Ob. Quod deſtruitur aut tollitur, à contrario ſuo tollitur, ut axioma Philoſophorum habet. At una negatio non eſt alteri contraria. Ergo una alteram non tollit.

Sol. Negationes illæ bifariàm conſiderantur, nempe vel

Quatenus negant ea quibus præponuntur, ſic contraria non ſunt.

Quatenùs una negat, altera negatur, i. una quaſi agit, altera patitur, & ſic contraria dici poſſunt. Ex. g. In hac propoſitione, Non aliquis homo non vivit; Si poſterior negatio referatur ad id quod ſequitur, ſcil. copulam propoſitionis, activè ſe habet & negat; ſin verò ad negationem præcedentis, paſſivè ſe habet & negatur.

Nota ad intelligendum duas poſteriores regulas æquipollentiæ, Quòd per negationē ſigno poſtpoſitā, nō intelligitur immediata poſtpoſitio, ut ſc. proximè ſit poſtpoſita ſigno

&

& præpoſita ſubjecto: Sed mediata, ut negatio ſigno & ſubjecto poſt-ponatur, & immediatè antecedat copulam propoſitionis. Nam aliter non totam propoſitionem ſed ſolummodò propoſitionis ſubjectum immutaret.

SECTIO. XIX.

De converſione Propoſitionum.

Apud Dialecticos triplex converſio eſt

1. In rebus abſolutis, inter terminos qui de ſe mutuò univerſaliter affirmantur, ut inter hominem & riſibile: Nam omnis homo eſt riſibilis, & omne riſibile eſt homo.

2. In relativis, inter terminos qui ſe mutuò reſpiciùt ut inter patrē et filium: Nā omnis pater eſt filii pater, et omnis filius eſt patris filius.

3. In propoſitionibus, quo pacto hic tractatur.

Sunt inter dialecticos, qui hos tres converſionis modos accuratè omnibus diſtinguunt; & eam, quæ eſt inter terminos abſolutos, vocant convertibilitatem; quæ inter relativa, convertentiam; quæ autem inter propoſitiones, propriè converſionem.

Converſio definitur, Commutatio apta terminorum

rum propositiones: Ad quam intelligendam nota quod dicitur.

Commutatio terminorum.] Ubi non ipsarum vocum, sed ordinis commutatio intelligitur, ut subjectum in locum prædicati, & prædicatum in locum subjecti transeat; ut ex. gr. Homo est animal, animal est homo.

Apta.] i. Cum tali habitudine & cohærentia ad se invicem, ut in rectâ consequentiâ una propositio ex alterâ inferatur. Ut in his, nullus homo est equus, ergò, nullus equus est homo. Et in his, omnis homo est animal, Ergò aliquod animal est homo.

Nota autem, quòd ex his propositionibus altera dicitur conversa, ea scil. quæ est antecedens in argumentatione: Altera verò convertens, ea nempe quæ est consequens.

Advertendum itáque, quòd tres conditiones requiruntur ad propositionum conversionem.

1 Ut sunt eædem voces in utráque propositione, subjecti, prædicati, copulæ.

2. Ut sit Commutatio subjecti in locum prædicati, & contrà.

3. Ut mutuò propositiones sic dispositæ se inferant & arguant in disputatione, i. ut si una sit vera, altera eadem necessitate vera sit, vel secundum se totam, vel saltem aliquam partem. Quâ de causâ hæ non convertuntur, omnis homo

homo est animal, & omne animal est homo, quia prior vera est, altera falsa.

SECTIO. XX.

De tribus Conversionis Modis.

Est autem triplex conversio propositionum.
1. Simplex, vel universalis.
2. Per accidens, vel particularis.
3. Per contrapositionem.

Conversio simplex est 1 mutatio mera subjecti in locum prædicati, & è contrà: 2. manente eadem propositionis quantitate & qualitate. Cujus definitionis duæ partes notandæ sunt.

Prior. *Pura mutatio subjecti in locum prædicati & è contra.*] id est, Mutatio tantùm ordinis terminorum. Ut distinguatur à conversione per contrapositionem, in quâ non solùm ordo terminorum mutatur, sed etiam extensio, cum termini finiti mutentur in terminos infinitos.

Posterior. *Manente eadem qualitate & quantitate.*] Quæ adjicitur, ut discernatur à conversione per Accidens. In eâ enim quantitas propositionis mutatur, ut infrà apparebit.

Universali negativæ, ut nullus homo est lapis. Ergò nullu-

nullus lapis est homo. Non autē universali affirmativæ, quia non sequitur, Omnis homo est corpus; Ergò, omne corpus est homo.

Notandum verò, quòd hic conversionis modus convenit tantùm propositioni

Et particulari affirmativæ, ut quidam homo est animal. Ergò, quoddam animal est homo. Non autem particulari negativæ, quia non sequitur; aliquod animal non est homo; Ergò, aliquis homo non est animal.

2. *Conversio per accidens, est* 1. *mera transpositio subjecti in locum prædicati, & è contrà.* 2. *Eadem manente qualitate, sed mutatâ quantitate.* Cujus etiam duæ partes.

Prior. *Mera transpositio subjecti, &c.* i. Mutatio solùm ordinis, ut distinguatur à conversione per contrapositionem.

Posterior. *Eadem manente qualitate, sed mutata quantitate*, i. universali propositione factâ particulari, ut distinguatur à conversione simplici.

Notandum verò quod hoc conversionis modo convertitur solùm

Universalis affirmativa, in particularem affirmativam, ut omnis homo est animal: Ergò aliquod animal est homo. Et universalis negativa in particularem negativam. Ut nullus homo est equus. Ergò, aliquis equus non est homo.

3. *Conversio*

3. *Conversio per contrapositionem, Est* 1. *mutatio subjecti in locum prædicati, & è converso.* 2. *Manente eadem quantitate & qualitate, sed* 3. *Terminis finitis mutatis in infinitos. Ut omnis homo est animal, & omne non animal est non homo.* Tres ejus definitionis partes.

Prima: *Mutatio subjecti, &c.*] In quâ cum aliis conversionis modis convenit.

Secunda: *Manente eadem quantitate, &c.*] Ut discernatur à conversione per accidens, in quâ quantitas universa is in particularem mutatur.

Tertia: *Mutatis terminis finitis in infinitos.*] Ut distinguatur ab utrisq; reliquis conversionis speciebus, in quibus nulla fit terminorum mutatio, sed solùm ordinis vel quantitatis.

Notandum autem, quòd iste conversionis modus convenit tum propositioni

1. Universali affirmativæ, ut convertatur in seipsam, ut, Omnis homo est vivens: Ergò, omne non vivens est non homo.

2. Particulari negativæ, ut convertatur in seipsam, ut, Quidam equus non est albus. Ergò, Quoddam non album non est non equus.

Prima dicitur simplex, quia in ea est simplex & unica mutatio scil. ordinis prædicati & subjecti, cæteris omnibus manentibus immutatis.

Secunda.

De istorum autem modorum nominibus, nota quòd conversio

Secunda, per accidens: quia per eam propositio non cõvertitur secundum se totam, sed secundũ aliquam sui partem, i. nõ secundum omnia, sed quædã subjecta tantùm.

Tertia, per contrapositionem, quia in eâ est contraria terminorum positio, cum ponantur ut finiti in unâ, & ut infiniti in alterâ propositione.

Quocircà propria nota conversionis simplicis, est mutatio ordinis subjecti & prædicati, sine omni alia mutatione. 2. Propria nota Conversionis per accidens est mutatio quantitatis. 3. Propria denique nota conversionis per contrapositionem est mutatio terminorum finitorum in infinitos.

De prædictis conversionis modis nota hos Versus à Sophista.

fEcI simpliciter, convertitur EvA per Acci. Aſt O per Contra: ſic fit converſio tota.

Ad hos ritè intelligendos. Nota, quòd *A*, est proprius character & nota, quâ Sophista designat propositionem universalem affirmantem. *E*. universalem negantem. *I*. particularem affirmantem. *O*, particularem negantem. Sic igitur intellige. *Feci*, i. universalis negativa designata per *E*, & particularis affirmativa designata per *I*, convertuntur simpliciter.

citer. *Eva*, i. universalis negativa designata per *E*, & universalis affirmativa designata per *A*, convertuntur per Accidens. *Aſt O*, i. universalis affirmativa designata per *A*. & particularis negativa designata per *O*, convertuntur per contrapositionem.

1. Ut in conversione totum extremum accipiatur, ut hæc propositio, nullus homo est pejor asino, non debet converti, Ergò nullus asinus est pejor homine, quia totũ prædicatũ non transponitur, sed nihil pejus asino est homo.

Ne autem in propositionum conversione aliqua difficultas lateat, observandæ sunt hæ tres conditiones.

2. Ut sit eadem suppositio & significatio cujusq; termini in utráq; Ut hæc propositio, nullus homo est species, non potest converti, ergò, nulla species est homo; quia homo sumitur in priori distributivè, in posteriori confusè.

3. Ut observetur amplificatio in copulâ, i. conveniẽs extensio ipsius verbi ad aliud tẽpus ut servetur apta termi. notum applicatio. Ut hæc propositio, aliquis vir fuit infans, converti non sic debet, aliquis infans fuit vir, sed aliquis, qui fuit infans, est vir.

SECTIO.

SECTIO. XXI.

Dubitationes resolvuntur.

Ob. HÆc propositio universalis affirmans [*omnis homo est risibilis*] convertitur in hanc (*omne risibile est homo*) simplici conversione *ut ex definitione patet:* Ergo, universalis propositio affirmans convertitur simpliciter.

Resp. 1 Propositiones duplices sunt, aliæ ex terminis

Æqualibus, cùm subjectum & prædicatum æquè latè patent, ut in hac propositione, *homo est risibilis.*

Inæqualibus, cum subjectum latiùs patet prædicato, vel è contrà, ut in his propositionibus, *Animal est homo*, *Homo est animal*: de his verò, non de illis intelligitur, quòd simplex conversio negativæ, & non affirmativæ propositioni convenit.

Resp. 2. Vel dicendum, quòd duplex est conversio

Materialis, ex mutuâ terminorum inter se cohærentiâ, et hæc convenire potest universaliter affirmantibus.

Formalis, et artificiosa, quæ ex regulis conversionis penderet, & hæc solùm negantibus convenire potest.

Ob.

Obiect. Hæc est simplex conversio: *Socrates est homo, quidam homo est Socrates*; quia non est conversio per *accidens*, aut per *contrapositionem*; sed ibi est mutatio quantitatis singularis, in particularem; Ergò simplex conversio malè definitur.

Resp. Singularis, & particularis quantitas distinguuntur quoad modum *enunciationis*, non quoad modum *conversionis*: nam idem modus conversionis convenit singularibus & indefinitis, qui convenit particularibus.

Ob. Non sequitur: *Quidam liber est in domo*, Ergò, *Quædam domus est in libro*. Igitur conversio simplex non convenit particularibus.

Resp. Non est legitima conversio, quia totum prædicatum non transfertur in locum subjecti; sed sic converti debet: *Quidam liber est in domo*: Ergò, *quidam in domo est liber*.

Obiect. Ubi est mutatio à finito in infinitum, est mutatio quantitatis, sed in conversione per *contrapositionem* est talis mutatio. Ergò est mutatio quantitatis.

Resp. Est mutatio quantitatis in terminis, non in propositione, quæ semper manet in sensu ejusdē quantitatis, cum idem signum retineatur.

Obj. Conversio est mutatio, ergò ubi est duplex mutatio, non est simplex conversio. At in conversione simplici est duplex mutatio; nā tum subjectum, tum prædicatum mutatur. Diversarum autem rerum diversa est mutatio. ergò non benè definitur simplex conversio.

Resp.

Resp. Est mutatio duplex, si respiciatur partes propositionis, sed est unica mutatio, si tota propositio spectetur.

2. Vel dicendum quod sunt duæ mutationes in numero, sed unica in specie.

SECTIO. XXII.

De propositione hypothetica.

PRopositio hypothetica est, quæ constat ex pluribus Categoricis per conjunctionē unitis: ut, homo vivit, & lapis non vivit, cujus definitionis duæ sunt partes. Prior (quæ cōstat ex plurib. categoricis) spectat ad materiā: nā categoricæ propositiones sūt materia hypotheticæ.

Materia hypotheticæ duplex.
1. Proxima: ipsæ propositiones Categoricæ.
2. Remota: termini simplices, ex quibus Categoricæ conficiuntur.

Posterior (unitis per conjunctionem) spectat ad formam: nam forma hypotheticæ est ipsa unio categoricarum per conjunctionem.

Forma propositionis duplex, altera quæ dicitur forma
1. Partis, quæ in categoricâ est ipsa copula: in hypotheticâ ipsa conjunctio.
2. Totius, quæ in categoricâ est unio extremorum per copulam: in hypotheticâ est unio Categoricarum per conjunctionem.

Est

Est autem triplex propositio hypothetica:
1. Conditionalis.
2. Copulativa.
3. Disjunctiva.

1. Propositio conditionalis est hypothetica, in quâ duæ categoricæ conjunguntur per notam conditionis, aut argumentationis, aut causalitatis.

Unde tres sunt species conditionalis.
1. Causalis, in quâ uniuntur propositiones categoricæ conjunctione causali, ut quia homo habet pulmonem spirat.
2. Rationalis, in quâ uniuntur conjunctione illativâ aut argumentationis: ut homo spirat, ergò pulmonem habet.
3. Conditionalis propriè, in quâ uniuntur conjunctione conditionis: ut, si homo spirat, habet pulmonem.

Notandum, quòd in hisce omnibus argumentatio includitur, unde propositio altera nominatur antecedens, s. prior, quæ s. habet rationem inferentis: altera verò consequens, quæ nempe habet rationem illatæ: ut in hac causali, quia sol lucet, dies est; prior, sol lucet, est antecedens; posterior, dies est, est consequens.

2. Copulativa propositio est hypothetica in quâ conjunguntur plures propositiones categoricæ,

tegoricæ, per conjunctionem copulationis: ut, Deus est verus, & omnis homo mendax.

Propositio copulativa est duplex, alia
1. Expressa, ubi nota copulationis exprimitur, ut in præcedenti instantiâ.
2. Implicita, in quâ invenitur aliquod adverbium conjunctioni implicitè annexum.

Sive
1. Temporis: ut Quando ego curro, vos sedetis.
2. Loci: ut, Ubi ego studeo, vos ludiris.
3. Adversationis: ut, *Paulus* est Apostolus, sicuti *Petrus*.
4. Relationis: ut, Tantum valet arbor, quantum fructus.

Hæ & similes, in quibus est aut expressa, aut tacita copulativa inter copulativas recensentur, quatenus vi et sensu copulativa nota in his semper includitur.

3. Dis-junctiva propositio est, in quâ connectuntur plures categoricæ per conjunctionem dis-junctivam: ut, *Socrates* fuit philosophus, aut *Plato* non fuit.

1. De veritate & falsitate harum propositionum notandum quòd conditionalis ea vera, in quâ est bona consequentia, i. in quâ talis est cohærentia propositionum categoricarum, ut si antecedens sit vera, consequens etiam

etiam necessariò erit vera, ut si homo spiritum ducit, tum vivit.

Ea autem falsa est, in quâ non est certa consequentia, & in quâ antecedens vera esse potest, interim ut consequens sit falsa: ut (si homo vivit, lucet sol.)

Veritas igitur, conditionalis consistit non in veritate categoricarum ex quibus componitur, sed in ipsarum cohærentiâ.

2. Ad veritatem causalis et rationalis duæ conditiones requiruntur. ut

1. Utráque pars sit vera.

2. Antecedens sit causa illationis consequentis: si autem altera harum desit, vel altera falsa sit, aut non debita cohærentia, falsa erit propositio.

3. *Copulativa* vera est, cujus omnes propositiones categoricæ sunt veræ; illa autem falsa, in quâ aliqua ejus pars & aliqua propositio falsa est.

Unde ad veritatem omnium veritas requiritur, ad falsitatem unius falsitas sufficit: ut hæc vera, (homo est particeps rationis, & equus expers:) hæc autem falsa (homo est rationalis, & equus est risibilis.)

4. *Disjunctiva* ea vera est, cujus aliqua propositio vera est, licet aliæ falsæ sint: falsa verò ea est, in quâ ambæ sint falsæ. Quocirca ad veritatem, omnis veritas sufficit, ad falsitatẽ omnium falsitas exigitur, ut hæc vera, (ignis vel

est

est calidus vel frigidus (hæc falsa) vel homo est bos, vel equus est asinus.

Duplicia sùt accidentia categoricæ propositionis

- 1. Immediata, quæ naturam Categoricæ proximè sequuntur, ut quantitas & qualitas, & hæ conveniunt hypotheticæ gratia Categoricæ.
- 2. Mediata, quæ secundariò & mediante quantitate & qualitate conveniunt, ut oppositio, æquipollentia, conversio, & hæ hypotheticæ omnino non conveniunt.

Objectt. Hæc est conditionalis, si sol lucet, tum bos est animal, sed nec vera, quia consequentia mala est; nec falsa, quia ea non est falsa, cujus omnes partes sunt veræ, Ergò conditionalis malè definitur.

Resp. In eâ conditionali duo spectantur;

1. Materia i.e. categoricæ ex quibus conficitur, & quoad hanc est vera.
2. Forma & consequentia unius ad alteram, & quoad hanc falsa est.

Ob. Illa propositio est copulativa, *Socrates* & *Plato* philosophantur, sed in eâ nō sunt duæ propositiones categoricæ, ut per se patet, ergò non est hypothetica. Major manifesta est, quia est in eâ copulatio, ergò est copulativa.

1. Imper-

Resp. Copulatio est duplex.

1. Imperfecta sc. terminorum, quando in uno subjecto unóve prædicato plures termini copulantur per conjunctionem, & talis non facit hypotheticam propositionem.

2. Perfecta, s. propositionum, quando plures propositiones copulantur, & talis hoc in loco intelligitur, est ergo ea copulativa, quantum ad subjectum, non verò secundum se totam.

Ob. Totū nihil aliud est, quàm omnes suæ partes, ergò ut tota copulativa falsa sit, necesse est, ut omnes ejus partes sint falsæ, & consequētet una pars non sufficit ad falsitatē copulativæ.

Resp. Totum capitur

1. Distributivè pro omnibus partibus sigillatim acceptis. & si sic tota sit falsa, singulas partes oportet esse falsas.

2. Collectivè pro omnibus simul sumptis, & sic nisi omnes partes veræ sint, propositio integra falsa erit.

Ob. Conjungere & disjungere sunt contraria: at contraria eidem simul non conveniunt, ergò eadem conjunctio non potest simul conjungere & dis-jungere easdem propositiones; at conjunctio dis-junctiva conjungit eas propositiones: ergò non dis-jungit.

Resp. Conjungere & dis-jungere non sunt contraria,

contrariâ, nisi idem modus intelligatur; sed est hic diversus modus; nam nota disjunctiva conjungit eas quantum ad voces: disjungit verò quantùm ad significata.

Object. Hæc disiunctiva est vera, *Johannes* cras ægrotabit, vel cras non ægrotabit: sed neutra eius propositio est vera, quia aut prima, aut secunda: sed ad neutram partem responderi potest.

Resp. Est altera earum vera, non determinatè, sed indeterminatè; & sic disiunctiva vera requirit aliquam partem veram, vel definitè, vel saltem indefinitè.

Ob. Hæc est hypothetica: *Socrates* est Philosophus, qui alios docet philosophari: nam non est categorica, cum constet ex duabus categoricis; in eâ tamen duæ categoricæ non uniuntur per coniunctionem, ergò hypothetica malè definitur.

Resp. Omnis hypothetica cònstat ex categoricis unitis per coniunctionem aut explicitam & apertam, aut implicitam & intellectam; sic in eâ propositione nota copulativa intelligitur in relativo (qui) *Socrates* est Philosophus, & alios philosophari docet.

SECTIO

SECTIO. XXIII.

De propositione Modali.

Triplex est modus

1. Nominis, ut adjectivũ, ut in hac, homo doctus disputat.
2. Verbi, ut adverbium, ut homo præclarè disputat; sic ut adjectiva determinationes sunt nominum, sic & adverbium verborum.
3. Propositionis, qui modum compositionis subjecti cum prædicato determinat, ut verum, falsum, impossibile, & possibile, necessarium, contingens.

Sunt autem bi duplices, alii nempe determinant secundum

1. Qualitatem solùm propositionis, sic verum, vel falsum modi sunt.
2. Qualitatem materiæ propositionis, quæ sc. indicat qualis ipsa materia est, & sic solùm quatuor jam postremò nominati, propositiones modales constituunt.

Def. Est igitur modus vox quædã propositionis cõpositione ratione materiæ determinans.

1. Ut determinet non aliquam propositonis partem

sed totius propositionis compositionem: ut à nominis vebique modis distinguatur.

Unde duæ conditiones requiruntur ad rationem modi, nempe

2. Ut determinet eam rationem materiæ; i. ostendat cujus materiæ propositio est, ut distinguatur à verâ & falsâ, quæ solùm qualis sit compositio designant, sine respectu ad materiam.

Def. Modalis propositio est, quæ aliquo ex his quatuor modis est determinata. Necessarium, Contingens: Impossibile, Possibile.

1. Necessarium est, quòd non aliter se habere potest, ut (necessarium est hominem vivere.)

2. Impossibile est, quod non potest ita se habere, (ut impossibile est hominem esse asinum.)

3. Contingens, quod est & potest non esse, ut (contingens est me legere.)

4. Possibile est, quod non est & potest esse; ut (possibile est aquam esse calidam.)

Notandum, quòd bi modi ponuntur dupli-

1. Ex parte vocis, quia ponuntur in propositione interdum, nempe

1. Nominaliter, ut (possibile est hominem currere.) (Necessarium est hominem spirare.)

2. Adverbialiter, ut (homo possibiliter currit.) (homo necessario spirat.)

1. In

citer in propositione; altera enim est differentia

2. Ex parte loci ejus in propositione, quia ponuntur

1. In principio, ut (impossibile est hominem esse lapidem.)

2. In fine: ut (homo est animal necessariò.)

3. In medio, ut (homo possibiliter currit.)

Est autem modalis duplex.

1. Composita; in quâ idem tempus importatur, ut (impossibile est sedentem ambulare, & ambulare dum sedeat.)

2. Divisa, in quâ aliud tempus intelligitur, ut (possibile est sedentem ambulare) & eum, qui jam sedet posthac ambulare.

Notandum autem, quòd optima ratio discernendi sensum divisum à composito, à loco ipsius modi requiri potest, nam si intra propositionem modus ponatur, ut (homo albus possibiliter est niger) sensum divisum facit; at si extra propositionis materiam in principio ejus aut fine, ut impossibile est hominem album esse nigrum (hominem album esse nigrum impossibile est) sensum compositum facit.

Not. Si quis hanc differentiam observat au-

thoritate fortassis aliquorum exemplorum *Aristotelis*, ut nullo præcepto facilè cõvinci possit.

Notandum, quòd modalis propositionis duæ sunt partes,
- 1. Materia, quæ nihil aliud est, quàm ipsa categorica propositio.
- 2. Forma, quæ nil aliud est, quàm modus ipse ad determinandum categoricam adhibitus.

SECTIO XXIV.

De accidentibus modalis propositionis.

Duplex est quantitas modalis propositionis,
- 1. Dicti.
- 2. Modi.

1. Dicti, et ipsius categoricæ inclusæ in modali, & sic quadruplicem quantitatem habet: sicut pura categorica propositio.

2. Modi, & sic dividitur in universalem & particularẽ; nulla autem modalis ex parte modi indefinita est aut singularis: Prior quantitas materialis est: Posterior formalis dici potest.

1. Propositio modalis universalis est, quæ habet modum universalem, ut necessarium & impossibile.

2. Propositio verò modalis particularis est, quæ modum habet particularem, ut possibile & contingens.

Affir-

Affirmatio etiam & negatio in modali esse potest duplex, altera { 1. Dicti. 2. Modi. }

1. Modi, quando ipse modus negatur, & quando negatio præponitur modo, ut, non necessarium est hominem esse animal.

2. Dicti, quando ipsa copula negatur, sicut in purâ categoricâ: ut, necessarium est hominem non esse asinum. Simile dicendum de affirmatione, 1. Esse aliam Modi, quando negatio modum non præcedit.

2. Aliam Dicti, quando non præcedit copulâ.

Ex quibus illa modalis simpliciter affirmativa aut negativa dicitur, quæ quoad modum talis est; illa verò quæ quoad dictum talis secundum quid modalis dicitur affirmativa vel negativa.

Unde patet eandem modalem & affirmativam negativámque diversâ ratione esse posse sicut ex modo & copulâ, alterum quandoque affirmatur altero negato.

Regulæ veritatis & falsitatis modalium propositionum.

1. Propositio modalis de necessario vera est, cujus materia necessaria est, ut necesse est hominem esse animal: falsa, cujus materia, aut impossibilis est, aut contingens, ut necesse est hominem esse bovem, necesse est hominem esse album.

2. Propositio modalis de impossibili vera est, cujus materia est impossibilis, ut impossibile est hominem esse equum: falsa verò, cujus

materia vel est necessaria, vel contingens, ut impossibile est hominem esse animal, impossibile est hominem esse album.

3. Propositio modalis de possibili vera est, cujus materia aut necessaria est aut contingens, ut possibile est hominem vivere, possibile est hominem currere: falsa cujus materia est impossibilis, ut possibile est hominem esse asinum.

4. Propositio modalis de contingenti falsa est, cujus materia aut est necessaria, aut impossibilis; ut contingens est hominem esse corpus, contingens est hominem esse brutum.

Notandum, quòd omnes veræ propositiones modales necessariæ sunt, omnes falsæ impossibiles: nam quamvis materia alicujus modalis & categorica, quam includit, sit contingens, tamen ipsa modalis contingens non est: ut hæc propositio de modo contingenti, Contingens est hominem esse album, est necessaria, quia ita est, nec potest aliter esse quàm contingens. Ista autem impossibilis est equum esse album, est necessarium, quia licet equus potest esse albus, non tamen potest esse necessarium, equum esse album.

Not. Aliud igitur est esse contingentem propositionem, & esse de modo contingenti: seu aliud est esse categoricam propositionem puram contingentem, aliud esse categoricam propositionem modalem contingentem.

Objett. Determinatio est actio, quia determinare

minare est agere, sed modus non est actio, ergò malè definitur modus esse determinatio propositionis.

Resp. Aliquid determinat propositionem dupliciter

1. Effectivè, & sic proferens propositionem omnimodè ipsam determinare dicitur & hoc est agere.

2. Formaliter, & sic ipse modus propositioni adhibitus ipsam determinat, & hoc non est agere.

Object. Si modus sit determinatio propositionis, tum propositio, quæ caret modo, est indeterminata, & per consequens indefinita, at omnis propositio modo carens non est indefinita. Ergò.

Resp. Indeterminatio est duplex, alia quoad

1. Quantitatem, sic omnis propositio est indeterminata.

2. Compositionem subjecti cum prædicato, & sic omnis pura categorica indeterminata est, quia nullus modus, signúmve in propositione ponitur, quod indicare possit, qualis compositio est.

Ob. Per se & per accidens faciunt modalem propositionem, ut per se, *Socrates* est animal, ergò non sunt quatuor solùm modi.

1. Primarii, solùm quatuor nominati.

Resp. Modi duplices sunt

2. Secundarii, & sic sunt multò plures, ut utile, inutile; certum, incertum; per se, per accidens; qui tamen omnes ad quatuor prædictos reducuntur: sicut per se sub necessario, per accidens sub contingenti continentur.

Ob, Ista est propositio modalis: Possibile est *Socratem* currere, sed in ea non est propositio determinata, ergò modalis malè describitur; minor patet, quia *Socratem* currere, non est propositio.

Resp. Est propositio implicita, nam, est possibile *Socratem* currere, significat, est possibile, ut *Socrates* sit currens; licèt ergò non sit propositio formaliter & explicata, est tamen virtualiter & implicitè.

Ob. Modus in modalibus est earũ forma: sed quantitas sumitur ex materia non forma: ergò ex modo quantitas earum haberi non potest.

Resp. Quantitas subjectorum, sicut in puris Categoricis, materiam sequitur, sed quantitas compositionis subjecti cum prædicato, sicut in modalibus, formam sequitur.

Ob. Affirmatio & negatio sunt contrariæ: ergò eadem modalis affirmativa & negativa esse non potest.

Resp. Verum est ratione eadem: at quæ est affirmativa ratione modi, potest esse negativa ratione copulæ, vel è converso.

SECTIO

SECTIO. XXV.
De Argumentatione.

EXplicatis partibus materialibus argumentationis, deinceps de ipsa argumentatione dicendum est.

Def. Est autem argumentatio oratio, in quâ propositio una ex alia vel aliis cõsequi dicitur.

1. Quia vox simplex nequit esse argumentatio, dicitur oratio: ut, homo est animal, ergò homo est corpus.

2. Dicitur (in qua una propositio denotatur sequi ex alia vel aliis) quia sat non est ad naturam argumentationis, ut una sequatur ex altera, nisi in tali ratione exprimatur ipsa consecutio: ut homo est animal, & homo est corpus, argumentatio non est, licèt in re ipsa una sequatur ex altera, nisi per notam illationis explicetur.

Unde apparet tres esse argumentationis partes: nempè,

1. Illam ex qua altera infertur, ut in præcedenti exẽplo, homo est animal, et hæc nominatur antecedens.

2. Illam, quæ infertur, ut in eodem exemplo homo est corpus, & hac nominatur consequens.

3. Ipsam notam illationis, exprimentem consecutionẽ, ut ergo, igitur, &c. quæ est quasi vinculũ et nodus antecedentis & consequentis.

Notandum, quòd harum partium aliæ sunt, nempè

- 1. Materiales, ut antecedens & consequens, ex quibus materialiter argumentatio conficitur.
- 2. Formales, forma autem argumentationis alia, nempè quoad
  - 1. Vocem, ut nota illationis.
  - 2. Significationem, ut ipsa connexio antecedentis, et cõsequentis, et ipsa consequentia, quam illationis nota designat.

Notandum, quòd antecedens in argumentatione biformis esse potest, nempè

- 1. Simplex, ut in Enthymemate, ubi unica propositio præcedit notam illativam, ut, homo est corpus, ergò est substantia.
- 2. Duplex, ut in syllogismo, ubi duæ propositiones præcedunt notam illativam, ut omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergò omnis homo est corpus: quarum priorem majorem appellant, posteriorem minorem.

Dividitur argumentatio dupliciter, et secundum
- 1. Qualitatem.
- 2. Substantiam.

Argu-

Argumentationum quoad qualitatem alia est

1. Bona, in quâ consequens necessariò infertur ex antecedente: ut, homo loquitur, ergo habet linguam.

2. Mala, in quâ consequens non rectè infertur ex antecedente: ut, homo loquitur, ergò est doctus.

Consequentia autem bona est duplex:

1. Quoad materiam, in quâ ob ipsarum rerum conjunctionem necessariam, una ex alterâ necessariò infertur: ut, *Socrates* est homo, ergò *Socrates* est rationalis: ibi enim bona consequentia est solùm ob necessariam connexionem hominis & rationis.

2. Quoad formam, in quâ propter modum collocandi, una sequitur ex alterâ: & non ob ipsarum rerum necessariam conjunctionem, sed propter modum collocationis propositionum. De Signis & Modis vide post.

Quoad formam autem hæc bona est consequentia, licèt non quoad materiam: Omnis lapis est animal, omnis homo est lapis, Ergò omnis homo est animal. In hac enim licèt nulla sit ipsarum rerum connexio, tamen prioribus illis positis, necesse est sequi id quod infer-

infertur, propter modum collocandæ hujus argumentationis in figurâ & modo.

Secundò, divisio argumentationis quoad substantiam, est generis in suas species.

Quatuor enim species sunt:
1. Syllogismus.
2. Enthymema.
3. Inductio.
4. Exemplum.

Syllogismus autem duplex:
1. Categoricus.
2. Hypotheticus.

Def. Est autem syllogismus argumentatio in qua quibusdam positis & concessis, necesse est aliud evenire per ea quæ posita sunt & concessa.

1. Oratio ponitur loco generis: duplex enim syllogismi genus:
1. Remotum: sic oratio.
2. Proximum: sic argumentatio genus est.

2. In quâ quibusdam] i. quibusdam propositionibus, quæ particula ponitur ad differentiam enthymematis, in quo unica est præmissa, saltem formaliter & quoad vocem, at in syllogismo plures præmissæ esse debent.

3. Positis] i. dispositis in modo & figura ad differentiam inductionis & exempli, in quibus propositiones secundùm modum & figuram non disponuntur.

4. Necesse est evenire] i. sequi & inferri in conclusione, quæ particula ponitur ad differentiam Sophisticorum syllogismorum, in quibus,

licèt

licèt conclusio apparet sequi ex præmissis, non tamen necessariò sequitur.

5. Aliud] i. aliam propositionem, nempe conclusionem, quæ ponitur ad differentiam fallaciæ (in petitione principii) ubi conclusio eadem est cum præmissis.

Syllogismus autem duplex est, nempe
- 1. Perfectus, qui evidentem habet necessitatem suæ illationis, sicut sunt syllogismi, qui in quatuor modis primæ figuræ efformantur.
- 2. Imperfectus, qui non habet necessitatem suæ illationis evidentè, ut syllogismi in aliis modis & figuris confecti; qui aliter evidentiam suæ illationis non habent, quàm per eorum reductionem ad syllogismos primæ figuræ.

Syllogismus duas habet partes, nempè
- 1. Materiam, quæ duplex:
  - 1. Remota, sunt termini ex quibus propositiones conflantur.
  - 2. Propinqua, sunt propositiones ex quibus immediatè conficitur syllogismus.
- 2. Formam, quæ etiam duplex:
  - 1. Ex parte terminorum, quæ appellatur figura.
  - 2. Ex parte propositionum, quæ nominatur modus.

De

De materiâ remotâ nempe terminis — Notandum, quòd tres sunt termini in omni syllogismo, nempe: 1. Major. 2. Minor. 3. Medius.

Major terminus, vel majus extremum est, quod conjungitur cum medio in majore propositione.

Minor terminus, vel minus extremum est, quod conjungitur cum medio in minore propositione.

Medius verò terminus, est qui bis sumitur ante conclusionem, ipsam verò conclusionem non ingreditur, ut omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergò omnis homo est corpus.

Animal est medius terminus, corpus est major, homo est minor.

Notandum, quòd omnis terminus bis ponitur in Syllogismo, major in majore propositione & conclusione; medius in majore & minore, nec omninò in conclusione: minor in minori propositione & conclusione.

Medius autem terminus nominatur à dialecticis — 1. Medium, quatenus unit & conjungit unum extremum alteri. 2. Argumentum, quatenus est causa, ut conclusioni, de quâ dubitatur, fides adhibeatur.

De

De materiâ propinquâ, i. propoſitionibus. Propoſitiones item in omni Syllogiſmo tres ſunt, nempè.

1. Major quæ à dialecticis interdum abſolute propoſitio nominatur, prima ſ. Syllogiſmi enunciatio.

2. Minor etiam aſſumptio dicitur, quæ eſt ſecunda ſyllogiſmi enunciatio.

3. Concluſio, quæ notam illationis ſequitur, & ex majori, & minori infertur, & eſt tertia ſyllogiſmi enunciatio.

De formâ remotâ, ſcil. figurâ, Figura autem ſyllogiſmi eſt medii termini cum cæteris diſpoſitio quoad ſubjectionem et prædicationem.

Eſt autem figura triplex
1. Altera in quâ medium eſt ſubjectũ majoris propoſitionis, et prædicatum minoris, ut omne animal eſt corpus, vide inſtantiam præcedentem.
2. Altera eſt in quâ mediũ eſt prædicatum in utráq; propoſitione ſ. majori & minori.
3. Altera in quâ medium ſubjectum eſt in propoſitione utráque; ut, omnis homo eſt corpus, aliquis homo eſt animal, ergo aliquod animal eſt corpus. Unde verſus, (Sub. præ. prima, bis præ. ſecunda, tertia bis Sub.

Sic

Sic exponitur; mediū in primâ figurâ, ſubjectum eſt in unâ præmiſſâ, prædicatū in alterâ; in ſecunda figura, bis prædicatum, & prædicatum in utráq; præmiſſa, in tertia figura bis ſubjectum, & ſubjectum in utráque præmiſſa.

De forma propinqua, i. modo. { Modus eſt ordinatio propoſitionum in ſyllogiſmo ſecundum certam qualitatem et quantitatem.

Syllogiſmorum autem modus duplex eſt; alii enim ſunt { 1. Indirecti, in quibus infertur concluſio, in qua minus extremum de majori prædicatur; ut omne animal eſt vivens, Omnis homo eſt animal, ergo aliquod vivens eſt homo.
2. Directi, in quorum concluſione major extremitas prædicatur de minore, ut ône animal eſt vivens, omnis homo eſt animal, ergo omnis homo eſt vivens.

Eorum autem qui directè concludunt, alii ſunt { 1. Perfecti.
2. Imperfecti.

1. Perfecti, qui per ſe apparent neceſſariò concludere, & qui ita perſpicuè & clarè concluſionem inducunt, ut ipſo rationis lumine ejus firmitas in concludendo perſpiciatur, & tales ſunt modi quatuor in prima figura.

2. Imperfecti, qui per ſe non ita apparent neceſſa-

cessariò concludere, sed per reductionem ad alios syllogismorum modos evidentes fiunt; tales verò sunt modi secundæ tertiæque figuræ, qui ad modos primæ figuræ reducuntur, ut infra dicemus.

Omnia autem modorum nomina numero novem-decem, his versibus continentur à sophista. 1. Barbara. 2. Celarent. 3. Darii. 4. Ferio. 5. Baralipton. 6. Celantes. 7. Dabitis 8. Fapesmo. 9. Frisesomorum. 10. Cesare. 11. Camestres. 12. Festino. 13. Baroco. 14 Darapti. 15. Felapton. 16. Disamis. 17. Datisi. 18. Bocardo 19. Ferison.

Notandum quod novem priores ex his modis ad primam figuram pertinent, quatuor sequentes ad secundam, sex ultimi ad tertiam.

Ex modis autem primæ figuræ quatuor priores directi sunt, quinque verò posteriores indirecti, in quibus quantum ad positionem terminorum in præmissis, nulla est differentia à perfectis modis, sed solùm quia est inversio terminorum in conclusione.

Quia in directis major terminus prædicatum conclusionis est, minor subjectum: In indirectis verò minor terminus prædicatum, & major subjectum.

Notandum autem quod ex câ literarum observatione, de qua supra diximus in conversione facile est syllogismos per omnes formare modos: Nam *A.* universalem affirmativam denotat, *E.* universalem negativam, *I.* particularem

rem affirmativam, O particularem negativam.

Deinceps notandum in singulis dictionibus esse tres syllabas, nam ubi sunt plures, ultimæ adjiciuntur metri causâ: per primam syllabam major intelligitur, per secundam minor, per tertiam conclusio, ut in in his exemplis.

Fig.
- 1. Barbara.
  - Omnis virtus est qualitas.
  - Omnis justitia est virtus.
  - Ergo.
  - Omnis justitia est qualitas.
- 2. Cesare
  - Nullus homo est expers rationis.
  - Omnis Asinus est expers rationis: Ergo
  - Nullus Asinus est homo.
- 3. Darapti
  - Omne animal est vivens.
  - Omne animal est corpus:
  - Ergò
  - Aliquod corpus est vivens.

Duplices sunt regulæ syllogismorum, aliæ
- 1. Generales omnium figurarum.
- 2. Speciales, quæ diversæ diversis figuris conveniunt.

Regulæ generales, quæ in omni syllogismo observantur, quatuor sunt.

1. Prima, Ex ambabus præmissis particularibus nihil sequitur in syllogismo, & quando utraque præmissa particularis est, nulla conclusio ex his inferri potest.

2. Secunda,

2. Secunda ex ambabus præmiſſis negativis in ſyllogiſmo nihil ſequitur.

3. Tertia, Si aliqua præmiſſarum particularis ſit, oportet concluſionem eſſe particularem, nam particularis concluſio recte inferri poteſt ex univerſalibus præmiſſis, ſed nunquam univerſalis concluſio ex præmiſſâ particulari.

4 Quarta, Si aliqua præmiſſarum fuerit negativa, oportet concluſionem eſſe negativam, nam ex puris affirmativis nunquam concluditur negativa.

De particularibus autem regulis, obſervandũ quod duæ ſunt catholicæ regulæ primæ figuræ

1 Prior eſt, In modis directis & perfectis primæ figuræ, ſemper oportet majorem eſſe univerſalem.

2. Poſterior eſt, In modis directis & perfectis primæ figuræ, ſemper oportet minorem eſſe affirmativam; unde ſi vel major ſit particularis, aut minor negativa in primâ figurâ, nihil ſequitur.

Secundæ item figuræ ſunt duæ leges & regulæ, 1. prima, oportet majorem ſemper eſſe univerſalem in ſecundâ figurâ.

2. Secunda, oportet concluſionem in ſecundâ figura ſemper eſſe negativam; unde ubi in ſecundâ figurâ aut major particularis eſt, aut affirmativa concluſio, nihil ſequitur.

Tertiæ item figuræ duæ regulæ. 1. Prima oportet minorem in tertiâ figurâ ſemper eſſe affirmativam.

2. Secun-

2. Secunda, oportet conclusionem in tertiam figurâ semper esse particularem; unde si aut minor sit negativa, aut conclusio universalis in tertiâ figura, nihil sequitur.

Not. Veritas harum particularium regularum clarè apparebit, inspiciendo particulares modos cujuslibet specialis figuræ.

Object. Argumentatio est actio rationis, nam idem est argumentari quod discurrere; discurrere autem est propria actio intellectus, at oratio est actio linguæ, dicitur enim oratio quasi oris ratio, ergo argumentatio non est oratio.

Resp. Argumentatio consideratur tum
- 1. Formaliter, quoad essentiam, sic est interior discursus intellectus.
- 2. Significativè, quoad expressionem, sic est exterior discursus oris & oratio, unde argumentatio non aliter oratio dicitur, nisi quatenus exprimitur oratione.

Ob. Bona est ea argumentatio in quâ omnes leges argumentationis observantur; sed in argumentatione malâ, ut homo est animal, ergò homo est Asinus, observantur omnes conditiones, cùm omnes partes legitimas habeat, 1. Antecedens, 2. Consequens, 3. Notam. Ergo argumentatio mala est bona.

- 1. Quoad formam, sic est bona.
- 2. Quoad materiam, sic est mala

Resp. Argumentatio bona bifariàm dicitur, aut mala. Nam ut sit bona secundum formam, satis est ut denotetur per notam conclusionis unam inferri ex altera; at verò ut sit bona secundum materiam, requiritur ut reipsâ inferatur. Et ut consequens necessariò pendeat ab antecedente.

Object. Una species ejusdem generis non prædicatur de alterâ, sed exemplum est inductio, & Enthymema syllogismus, ut inquit *Arist. lib. 1. Demonstrat. cap. 1.* ergo membra confunduntur, & mala est divisio.

Resp. Syllogismus duplex est,
1. Perfectus, ex tribus constans propositionibus, & talis non est enthymema.
2. Diminutus, ex duabus conflatus, & talis ibi dicitur enthymema.

Inductio item duplex est,
1. Consummata, quæ est processus ab omnibus singularibus ad ipsum universale.
2. Inchoata, quæ est ab uno aut ab aliquibus singularibus ad aliquid universale, & hujusmodi inductio exemplum est.

Object. Omnes species argumentationis ad Dialecticâ spectant, sed solum inductio et syllogismus ad dialecticam spectant affirmante *Aristotele*

Aristotele allegato loco: Enthymema vero & Exemplum ad oratores, ergo Enthymema & Exemplum non sunt species argumentationis.

Resp. Duo spectantur in { 1. Doctrina. exemplo & Enthymemate: { 2. Et usus.

1 Doctrina & modus docendi præcepta quibus sunt formanda, & sic pertinent solùm ad Dialecticam.

2. Usus & praxis, & exercitium ipsorum præceptorum, & sic spectant ad orationem: non enim docet orator quomodo fabricandi sunt, sed à Dialecticâ fabricatis utitur.

Objec. Omne genus convenit æqualiter suis speciebus, non uni magis quàm alteri, sed argumentatio illius convenit inæqualiter, ut magis syllogismis quam cæteris, cum syllogismus sit perfectissima argumentatio, Ergo.

Resp. Argumentatio consideratur quoad { 1. Essentiam, quæ definitione explicatur, sic æquè convenit universis. 2. Effectum, et actum probandi et faciendi fidem, sic maximè syllogismo, inde Inductioni, Deinceps Enthymemati, postremo exemplo.

De syllogismo.

Objec. Definitio constare debet ex genere proprio & differentiâ, ut asserit *Arist. lib. 6. Topicorum, cap. 3.* at oratio non est proximum syllogismi genus, sed argumentatio; ergo malè definitur.

Resp.

Resp. Conveniens, id est, necessarium non est, ut docet *Arist.* eodem in loco.

Nam duo spectantur in definitionis constructione, nempe

1. Modus, qui est ex genere & differentiâ.

2. Finis, qui est evidentia rei definitæ; in modo ergò artem respicimus, in fine cognitionem: quamvis ergò ex ratione artis consisteret ex genere proximo, tamen ratione finis potest ex remoto, ubi ipsum est notius.

Obj. Si in Syllogismo omni necesse est sequi conclusionem ex præmissis, tum omnis syllogismus necessarius est & demonstrativus, nullus autem topicus; at id falsum est: Ergo.

Resp. Duplex intelligitur necessitas in syllogismo

1. Consequentiæ, quoad connexionem conclusionis cum præmissis, & hæc est in omni legitimo syllogismo.

2. Veritatis, quoad ipsas propositiones, & hæc est solùm in demonstrativo. Prior necessitas est hypothetica, quia concessâ præmissarum veritate, necesse est sequi conclusionem. Posterior autem est positiva, posterior demonstrativo propria, prior omnium communis.

Ob. In qualibet propositione sunt duo termini,

mini, sed tres sunt propositiones in Syllogismo: ergò sunt sex termini & non solùm tres.

Resp. Nego argumentum, quia quilibet terminus bis accipitur in syllogismo; sunt ergò tres solùm diversi in specie, licet sex sunt quoad numerum.

Object. Omnis terminus est quiddam extremum; at medium non est extremum; ergò nullus est medius terminus.

Resp. Medius terminus consideratur respectu
- 1. Præmissarum, quas semper aliquâ ex parte terminat, & sic est extremum.
- 2. Extremitatum, quas unit & conjungit, & sic est medium.

Object. Syllogismus constat ex duabus tantum propositionibus, ut affirmat *Arist. lib.* 1. *Demonst. cap.* 3. Ergò non constat ex tribus.

Resp. Constat ex duabus tantùm propositionibus; verum est præmissis, & eas *Arist.* intelligit.

Nam duplex est modus propositionum in syllogismo, nam aliæ se habent
- 1. Activè, quæ scil. ad alias inferunt ut præmissæ, & tales duę solùm sunt in syllogismo.
- 2. Passivè, quę scil. ab aliis inferuntur, ut conclusio, & talis in syllogismo unica.

Object. Dispositio est actio, & disponere est agere; at figura non est actio; ergò non est medii termini dispositio.

Resp.

Resp. Dispositio capitur bifariàm, nempè
1. Pro actu disponendi, & sic est actio.
2. Pro modo et ordine disponendi, & sic non est actio, & sic sumitur à sophista.

Ob. Id quod prædicatur de utrísque extremitibus, est super utrásque extremitates: id quod subjicitur utrísq; est infra utrásq;: at medium non est supra aut infra extremitates, sed inter utrásq; ergo medium non est prædicatum in secundâ figurâ, & subjectum in tertiâ.

Resp. Medium duplex, alterum
1. Positione
2. Conjunctione.

1. Positione, quod scil. inter extrema ponitur, ut centrum in circulo.

2. Conjunctione, quod unit & conjungit extrema, & tale est medium in secunda et tertia figura. Nam licèt sit supra vel infra extrema, quoad positionem & prædicationem, est tamen inter extrema quoad conjunctionem, quatenus conjungit extrema in conclusione. At medium in prima figura est utróque modo medium.

Objectt. Impossibile, & necesse modus est, ut supra dictum est, at non est ordinatio propositionum in syllogismo quoad quantitatem & qualitatem, ergò modus malè definitur.

Resp. Modus duplex,
1. Propositionis, qui in propositionis determinatione consistit, de qua dictum est.
2. Syllogismi, qui in ordinatione propositionũ consistit, et talis hic definitur.

Object. Sequitur, *Socrates* est corpus: *Socrates* est rationalis, ergo quoddam rationale est corpus; ergo sequitur conclusio ex puris particularibus.

Resp. Duplex est Syllogismus { 1. Expositorius & informis. 2. Figuralis et artificiosus.

1. Expositorius et informis, qui est ille, cujus Medium est singulare singulariter acceptum.

2. Figuralis & artificiosus, qui se. in modum & figuram compingitur. Prior esse potest et singularibus, hic verò nunquam: itáque quando dico syllogismum non esse ex particularibus, intelligo compactum in modo et figurâ.

Object. Medium in prima figura includitur in minori termino necessario. At minor terminus ingreditur conclusionem; ergo & medium conclusionem ingreditur.

Resp. Ingreditur quidem per Accidens, idque secundum rem, sed non ingreditur per se et secundum vocem, eo sc. modo quo ponitur in præmissis.

Object. Sequitur in secunda figura. Omne risibile est animal rationale, Omnis homo est animal rationale; ergo omnis homo est risibilis; ergo sequitur conclusio affirmans in secunda figura.

Resp. Consecutio duplex est { 1. Materialis. 2. Formalis.

1. Mate-

1. Materialis, quæ est ex rerum coherentiâ, & talis bona consequentia affirmativa esse potest in secundâ figurâ, ubi omnes termini æquales sunt.

2. Formalis, quæ est ex propositionum dispositione, & quæ est in aliquo istius figuræ modo et talis solùm est negativa in secundâ figurâ.

SECTIO. XXVI.

De reductione Syllogismorum.

NOtandum, quòd modi posteriorum figurarum ad primæ figuræ modos reduci possunt.

Considerandæ autem sunt in reductione { 1. Finis & causa. 2. Modus & regulæ, quibus reductio perficitur.

1. Causa est imperfectio eorum syllogismorũ, qui in earum figurarum modis efformãtur.

2. Finis et usus, ut syllogismis in quibus per se non appareat concludendi necessitas, fides et evidentia adhibeatur.

Reductio autem est duplex { 1. Per ostensionem. 2. Ad impossibile.

1. Per ostensionem, quæ est, cum aliquis imperfectus syllogismus ad perfectum reducitur

tur per conversionem alicujus propositionis per eosdem terminos, ut in Cæsare: Nullus homo est immortalis, omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo; Ad Celarent, per simplicem conversionē majoris: Nullum immortale est homo. Omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo.

2. Ad impossibile, quæ est cum ex contradictorio conclusionis, cum aliqua præmissarum, infertur contradictorium alterius præmissæ, ut in Baroco: Omne vivens est animatum, aliquis lapis non est animatus; ergo aliquis lapis non est vivens.

Retineatur major, Omne vivens est animatum; sumatur contradictorium conclusionis, Omnis lapis est vivens, et infertur in Barbara contradictorium minoris, Omnis lapis est animatus.

1. De modo autem reductionis notandum primò, quòd sunt quatuor consonantes, *B. C. D. F.* Quocirca omnes aliarum figurarum modi reducendi sunt ad eos modos, qui ab eadem consonante incipiunt, ut Cæsare et Camestres ad Celarent, Baroco & Bocardo ad Barbara, &c.

2. Secundò, notandum, quòd et quatuor aliæ consonantes sunt in syllabis, Primò *S.* & hæc denotat propositionem per vocalem præcedentem designatam convertendam simpliciter. Tertio *M.* et hæc notat transpositionem præmissarum, ut ex majori fiat minor. Secun-

dò

dò P. & hæc notat eodem modo conversionem per accidens. Quartò C. & hæc notat talem modum reducendum per impossibile sumpto contradictorio conclusionis loco præmissæ notatæ per vocalem antecedentem.

SECTIO XXVII.

De Enthymemate.

Def. ENthymema est syllogismus imperfectus, in quo ex unicâ propositione infertur conclusio, ut, omne animal vivit, ergo omnis homo vivit.

Notandum, quod syllogismus formaliter perfectus ex duabus præmissis conclusionem inferentibus constiterit.

Ideoque cum Enthymema ex unicâ præmissâ constat, igitur imperfectus, quoad materialem sc. aut formalem perfectionem syllogismi esse dicitur: est tamen perfectus virtualiter, quatenus per unam præmissam explicatam, alteram in mente habet intellectam, unde æquè firmum probandi robur habet atque syllogismus.

Syllogismus dicitur imperfectus biformiter, & quoad { 1. Evidentiam probationis. 2. Firmitatem probationis.

Quoad evidentiam probationis, & sic Enthymema imperfectus syllogismus verè dicitur, cum alterâ præmissa careat, ex quâ infertur conclusio.

Quoad firmitatem probationis: et sic Enthymema imperfectũ non est intelligentibus auditoribus, neque minorem necessitatem habere videtur quàm syllogismus

Reductio ad Syllogismum.

Reducitur autem Enthymema ad Syllogismum per appositionem præmissæ intellectæ; quomodo autem reducatur, intelligitur cum cognoscamus quę præmissa deficit, quod ex terminis cognoscitur in Enthymemate collocatis; nam si major terminus semel solùm sumatur, deficit major propositio; si autem semel minor, ea deficit; prædicatum autem conclusionis, maior terminus, subiectum, minor. In eo igitur casu ex termino deficiente et medio formanda propositio est, quæ adiecta prioribus consummatum syllogismum facit *V. G.* Omne animal currit, ergò omnis homo currit. Maior terminus *currit*, ibi bis ponitur, ergo maior propositio non deficit, sed minor, quia minor terminus (homo) semel tantùm recensetur. Minor igitur propositio ex deficiente minori termino, et medio termino fabricanda est, Omnis homo est animal, et perfectus evadit Syllogismus.

Obiect. Enthymema et Syllogismus sunt diversæ species argumentationis, ergò Syllogismus non prædicatur de Enthymemate, et consequenter malè definitur.

Resp. Enthymema et Syllogismus explicatus et perfectus sunt diversæ species: Enthymema

ma autem est syllogismus imperfectus & implicitus.

Ob. Omnis reductio est posterioris in priora, sed syllogismus non est prior Enthymemate, quia species ejusdē generis sunt simul naturâ, affirmante *Arist. in post-prædicamentis, in cap. de modis simul:* ergò Enthymema non reducitur ad syllogismum.

Resp. Prius bifariàm dicitur:

1. Origine, vel constitutione, sic Enthymema & syllogismus simul sunt, ut omnes species ejusdem generis.

2. Perfectione, & sic syllogismus est prior Enthymemate, & perfectior, & sic reducitur Enthymema ad syllogismum.

SECTIO. XXVIII.

De Inductione.

Def. INductio est argumentatio procedens à singularibus sufficienter enumeratis ad universale: ut, *Socrates* est rationalis, *Plato* est rationalis, et sic de cæteris: ergò omnis homo est rationalis.

(Argumentatio) genus est in definitione, quam duæ sequuntur differentiæ.

1. Prior (procedens à singularibus) per eam

eam enim à Syllogismo & Enthymemate discernitur, quæ procedunt ab universalibus ad universalia, vel ad singularia: (à singularibus scil. sufficienter enumeratis) i. omnibus simul collectis in antecedente.

2. Posterior (ad universale) per eam autem discernitur ab exemplo, quòd ab uno singulari procedit ad aliud, & non ad universale.

Notandum, quòd singulare bifariàm accipitur.

1. Absolutè vel pro individuo ut *Socrate*, *Virgilio*.

2. Comparatè, pro minùs universali, scil. pro inferiori respectu alicujus superioris, quomodo species alicujus generis possunt dici ejus singularia, ut homo, & brutum animalis; & hoc modo sumitur singulare in definitione inductionis.

Notandum item, quòd universale capiatur

1. Indefinitè, ut in hac, homo spirat.

2. Universaliter, ut hac, omnis homo spirat; & hoc modo intelligitur fieri progressum ad universale in inductione.

Object. Argumentatio omnis est motus intellectus & per consequens inductio: sed intellectus non procedit ex singularibus, cum non cognoscat singularia, cum proprium objectum intellectûs sit universale, ut singulare sensûs. 1.

Phys-

phys. cap. 3. Ergo inductio non est à singularibus.

Resp. Intellectus considerat vel
1. Per se, & sic solùm universalia cognoscit.
2. Quatenus unitur cum sensu, & sic cognoscit singularia.

Object. In omni argumentatione antecedens debet esse notius consequente; at singulare non est notius suo universali, sed è contra, ut *Arist. phys. cap.* 1. docet: ergo non procedit à singularibus.

Resp. Universale, quoad naturam; singulare, quoad nos, notius est.

Notitia duplex:
1. Apprehensiva, qua aliquid quovis modo intelligitur: sic singulare nobis notius quàm universale.
2. Demonstrativa, qua aliquid perfectè cognoscitur: sic universale nobis notius singularibus.

Object. In hoc argumento à singularibus ad universalia proceditur: *Socrates* currit, *Plato* currit, & sic de cæteris omnibus hominibus, ergo omnis asinus currit: tamen ibi non est bona consequentia.

Resp. Inductio est, in quâ arguitur à singularibus non ad quodvis universale, sed eorum singularium quæ adducuntur in antecedente.

SECTIO

SECTIO. XXIX.
De Exemplo.

Def. EXemplum est argumentatio, in quâ ex uno aut quibusdam singularibus alterum probatur, vi alicujus similitudinis in ipsis existentis: ut *Socrates* est rationalis; et *Plato* est rationalis, ergo *Nichomachus* est rationalis.

In quâ definitione partes observantur: nam ponitur (argumentatio) loco generis: duplex autem differentia.

1. Prior (in quâ ex uno aut quibusdam singularibus) nempè in antecedente positis, quæ adjicitur ad differentiam Enthymematis & Syllogismi quæ ab universalibus procedunt.

2. Posterior (alterum singulare probatur) si in consequente inducitur, quæ differentia adjicitur ut discernatur ab inductione, in quâ à singularibus collectis arguitur ad universale.

Tertia pars definitionis (vi alicujus similitudinis in ipsis existentis) quæ ostendit unde vis probationis procedit in exemplo, nimirum propter similitudinem ipsorum singularium, quorum alterum infert, alterum infertur ad se invicem. Sicut autem Enthymema reducitur ad Syllogismum, sic exemplum ad inductionem, sed duplici factâ mutatione, alterâ in antecedente, in qua perfectam oportet esse enume-

enumerationem singularium; altera in consequente, in qua singulare oportet mutari in universale.

Objec. Unum singulare alteri simile, non est notius altero, sed omnis argumentatio procedit à magis noto ad minùs notum, ergo exemplum non est argumentatio.

Resp. Singularia considerantur dupliciter, nempe
1. Quoad rem ipsam et materiam, & sic unum singulare non est notius altero.
2. Quoad nos, & sic unum singulare notius altero esse potest, et sic aliud probare potest.

Objec. Quod rem solùm illustrat, id non probat: sed exemplum solum illustrat, ut omnes dicunt Dialectici: ergo non probat, et per consequens non ostendit unum singulare ex altero.

Resp. Exemplum spectatur vel
1. Sub generali ratione argumentationis, quatenus quædam argumentatio est, et sic probat.
2. Sub particulari ratione exempli, quatenus exemplum est, & sic illustrat; probat igitur ratione illationis, illustrat ratione similitudinis.

Exempla

1. Ad præcepta intelligenda, et ea solùm illustrant.

2. Ad conclusiones inferendas, et ea proculdubiò probant; maxima autem pars Dialecticorum diversa hæc exemplorum genera confundentes ex ignorantiâ, omnia exempla illustrare solummodo, non probare existimant. Hinc clamant, sed falsò, sed imperitè, sine veritate, sine arte. Qui tamen error à communi ore omnium ex aure affecit falso sono, et infecit animos falso sensu. Tantum est aliena lingua nostræ menti præiudicium.

Exempla sunt duplicis ordinis; alia enim adhibita

FINIS.